

รายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1

โครงการวิจัย

การยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย

“รายงานวิจัยยังไม่เสร็จสมบูรณ์ โปรดอย่านำไปใช้อ้างอิง”

โดย นายศานิต เก้าเอี้ยน และคณะ

กรกฎาคม 2557

รายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1

โครงการ

การยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย

คณะผู้วิจัย

- ศานิต แก้วเอียน
- นิคม เพชรผา
- อดุลย์ ไคลนพันธ์
- จำปา สุวะไกร
- วิญญดา แดงเต็ม

สังกัด

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม
ระยะที่ 7

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สัญญาเลขที่ RDG5740001-(4)

โครงการ “การยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย”

สรุปรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1

ชื่อผู้รับทุน : นายศานิต เก้าเอี้ยน

โครงการเริ่มวันที่ 31 มกราคม 2557 รวมเวลาที่ทำการวิจัยทั้งสิ้น 12 เดือน

รายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1 ในช่วงตั้งแต่วันที่ 31 มกราคม 2557 ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2557

รายละเอียดผลการดำเนินงานโครงการตามแผนงานโดยสรุป (31มกราคม 2557–31 กรกฎาคม. 2557)

ลำดับที่	กิจกรรมการวิจัย (ตามแผน)	วัน/ เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย/ จำนวนผู้เข้าร่วม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน
1.	เข้าร่วมประชุมเตรียมความพร้อมและจัดทำแผนวิจัย	31 ม.ค. 2557	ผอ.สถาบันวิชาการ สหกรณ์ หัวหน้าชุด โครงการวิจัย และ ทีมวิจัยโครงการ ย่อยต่างๆ	เพื่อหารือการทำวิจัยและ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างโครงการย่อย	ทราบถึงรายละเอียด เป้าประสงค์ในการทำ วิจัยระยะที่ 7 และสิ่งที่ ต้องทำในปีแรก
2.	ประชุมหารือระหว่างนักวิจัย ของโครงการย่อย	25 ก.พ. 2557	หัวหน้าโครงการ หลัก นักวิจัยร่วม และหัวหน้าชุด โครงการ	เพื่อทำความเข้าใจใน วิธีการทำวิจัยแบบ เครือข่ายและจัดทำ แผนการดำเนินงานในแต่ ละเดือน	ได้แผนการดำเนินงาน
3.	ประชุมแบบสอบถาม	27 ก.พ. 2557	ทีมวิจัย	ทำความเข้าใจและปรับปรุง แบบสอบถามที่จะไปใช้ ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ การปลูกข้าว	ได้แบบสอบถาม
4.	จัดเวทีเสวนาครั้งที่ 1 ในพื้นที่ บ้านโนนค้อทุ่ง ต.โพนเมือง น้อย อ.หัวตะพาน จ. อำนาจเจริญ	1 มี.ค. 2557	ทีมวิจัย และชาวนา ที่จะเข้าร่วม โครงการปลูกข้าว หอมมะลิอินทรีย์ 50 ราย	ชี้แจงความเป็นมาของ โครงการวิธีการทำวิจัย วัตถุประสงค์ของโครงการ อธิบายการเก็บข้อมูล ตามแบบสอบถามให้กับ นักวิจัย	ได้ชาวนาที่จะเข้าร่วม โครงการ 50 รายและได้ ข้อความคิดเห็น เกี่ยวกับการปลูกข้าว อินทรีย์
5.	เก็บข้อมูลที่ใช้ในการ วิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทน สภาพทั่วไปการทำงานการใช้ ปัจจัยเป็นต้น	มี.ค. ถึง เม.ย. 2557	ทีมวิจัยในพื้นที่ อำนาจเจริญ	เก็บข้อมูลตามแบบสอบ สอบถามจากชาวนาแต่ ละรายที่เข้าร่วมโครงการ	ได้ข้อมูลตาม แบบสอบถามจาก ชาวนาครบ 50 ราย

ลำดับที่	กิจกรรมการวิจัย (ตามแผน)	วัน/ เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย/ จำนวนผู้เข้าร่วม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน
6	ประชุมศึกษาดูงานที่สวน สามพราน	1 เม.ย. 2557	นักวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ ประสานงานจาก สกว และผอ.สกว	ทำความเข้าใจถึง ผลการวิจัยที่ผ่านมาและ ออกดูงานโครงการปลูก ผักอินทรีย์	ทราบถึงผลการ ดำเนินงานและปัญหา อุปสรรคการทำวิจัยใน พื้นที่ของโครงการปลูก ผักอินทรีย์
7.	วิเคราะห์ข้อมูลจาก แบบสอบถาม	พ.ค. ถึง มิ.ย. 2557	นักวิจัยและผู้ช่วย นักวิจัย	ประมวลผลข้อมูลที่ได้ จากแบบสอบถามชาวนา 50 ราย	ได้ข้อมูลสภาพทั่วไป การใช้ปัจจัยและ ต้นทุน และรายได้
8.	จัดเวทีเสวนาครั้งที่ 2 .ใน พื้นที่ที่ตำบลโนนโพธิ์ อำเภอ เมือง จ.อำนาจเจริญทำวิจัย ประชุมวิเคราะห์ต้นทุนการ ปลูกข้าวและสิ่งที่จะทำต่อไป	4 มิ.ย. 2557	ทีมนักวิจัยจาก ส่วนกลาง นักวิจัย ในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และ ชาวนาที่ร่วม โครงการ	ติดตามความก้าวหน้า แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในการทำนา ทำความ เข้าใจการคิดต้นทุนการ ทำนา วิธีการคิดต้นทุน ตามหลักวิชาโดยนำ ต้นทุนที่วิเคราะห์แล้วของ ชาวนาแต่ละคนมาชี้ทำ ความเข้าใจ และมีการ กำหนดกฎกติกาที่จะ ทำงานร่วมกันต่อไป	ได้ทำความเข้าใจกับ ชาวนาชาวนาแต่ละ ทราบถึงต้นทุนและผล ตอบแทนของตนเอง และทราบถึงความ ต้องการและข้อคิดเห็น ของผู้ร่วมโครงการ
9.	เก็บรวบรวมข้อมูลต้นทุนการ ผลิตข้าวนาปี2557และ ส่งเสริมให้ความรู้ในการทำ นาอินทรีย์ของสมาชิกติดตาม ความก้าวหน้า ปัญหาและ อุปสรรค	มิ.ย. ถึง ก.ค. 2557	นักวิจัยในพื้นที่ทำ หน้าที่ส่งเสริม ชาวนาที่ร่วม โครงการปลูกข้าว หอมมะลิอินทรีย์	เริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลการ ทำนาในหน้าฝนปี2557 โดยการสอบถาม พูดคุย สังเกต ส่งเสริมเกี่ยวกับ ลดต้นทุนการทำนา อินทรีย์ปี2557โดยออกไป เยี่ยมถึงบ้านเกษตรกร	ได้ข้อมูลตาม แบบสอบถามของ ชาวนาที่ร่วมโครงการ 50 รายได้ข้อมูล เบื้องต้นเบื้องต้นเกี่ยวกับ การทำนาอินทรีย์ข้าว นาปี 2557
10.	จัดทำรายงานความก้าวหน้า	ก.ค. 2557	ทีมวิจัย	ได้รายงานความก้าวหน้า งานวิจัยครั้งที่1	ได้รายงาน ความก้าวหน้างานวิจัย ครั้งที่ 1 หกเดือนแรก

ลงนาม.....(หัวหน้าโครงการวิจัยผู้รับทุน)

วันที่.....

คำนำ

คณะวิจัยขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนในการจัดทำโครงการนี้ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ สถาบันวิชาการสหกรณ์ ชาวนาที่เข้าโครงการทุกท่านที่ให้ข้อมูล

บทสรุปผู้บริหาร

การผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์โดยเริ่มตั้งแต่ปลูกจนถึงแปรรูปเป็นข้าวสารจำหน่ายในตราหรือยี่ห้อต่างๆในแต่ละท้องที่ทั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อสร้างความแตกต่างและความเชื่อถือให้กับผู้บริโภค ซึ่งสามารถสร้างความแตกต่างของสินค้าในสายตาผู้บริโภคได้ ทำให้ผู้ผลิตสามารถกำหนดราคาขายโดยคำนึงถึงต้นทุนการผลิตได้ทำให้ชาวนาสามารถลดความเสี่ยงในเรื่องของการขาดทุนลงได้ ซึ่งการทำนาอินทรีย์ต้องมีการรวมกลุ่มผลิต รวมกลุ่มแปรรูป และรวมกลุ่มจำหน่ายจึงจะมีความสำเร็จและยั่งยืน ดังนั้นจึงต้องมีการวิจัยถึงสิ่งเหล่านี้เพื่อให้การส่งเสริมให้ชาวนาทำการผลิตข้าวอินทรีย์เกิดความสำเร็จได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ในการศึกษครั้งนี้มี 2 ประการได้แก่

1. เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์แก่เกษตรกรรายย่อยอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบสนับสนุนที่จำเป็นต่อการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์แก่เกษตรกรรายย่อย

การดำเนินงานการวิจัยในรอบ 6 เดือน (31 มกราคม 2557– 31 กรกฎาคม 2557)

การดำเนินงานการวิจัยในรอบ 6 เดือน ตั้งแต่ 31 มกราคม 2557 ถึง 31 กรกฎาคม 2557 ทางโครงการได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอนของการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ประชุมร่วมกับหัวหน้าชุดโครงการวิจัย ทีมนักวิจัยโครงการย่อยต่างๆเพื่อทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ วิธีการวิจัย ตลอดจนการจัดทำแผนการดำเนินงานในปีแรก
2. ประชุมหารือระหว่างทีมนักวิจัยเพื่อกำหนดแผนการดำเนินงาน การจัดทำแบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการทำนาของชาวนาที่ร่วมโครงการ
3. จัดเวทีเสวนาครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2557 ที่โนนค้อทุ่ง เพื่อทำความเข้าใจกับชาวนาที่จะสมัครเข้าร่วมโครงการและให้ความรู้เกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์
4. จัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแบบสอบถามให้กับนักวิจัยในพื้นที่จะไปเก็บข้อมูลจากชาวนาที่เข้าร่วมโครงการ
5. ทำการประมวลผลข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำนาข้าวหอมมะลิอินทรีย์และข้าวหอมมะลิเคมี ซึ่งสรุปได้ว่าการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ปี2556ของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการในจังหวัดอำนาจเจริญ ได้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 353.22 กิโลกรัมขายได้ราคา กิโลกรัมละ 19.53 บาท มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 3,957.49 บาท และได้กำไรไร่ละ 2,940.90 บาท ส่วนการปลูกข้าวหอมมะลิแบบเคมี ได้ผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ 345.74 กิโลกรัม ขายได้ราคา 18.77 บาท มีต้นทุนการผลิตทั้งหมดโดยเฉลี่ยไร่ละ 4,776.21 บาท ได้กำไรไร่ละ 1,713.33 บาท
6. จัดประชุมเสวนา ครั้งที่ 2 เพื่อติดตามความผลการวิจัยในพื้นที่ซึ่งได้เริ่มทำนาในฤดูใหม่ปี2557 พุดคุยถึงปัญหาอุปสรรค และได้มีการข้อมูลต้นทุนผลตอบแทนของชาวนามาวิเคราะห์ในพื้นที่ประชุม นอกจากนี้ในการประชุมเสวนายังได้กำหนดกฎกติกาของกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการวิจัยนี้
7. นักวิจัยในพื้นที่ออกพบปะที่บ้านชาวนาที่เข้าร่วมโครงการเป็นประจำเพื่อติดตามให้ความรู้ในการทำนาอินทรีย์ จัดเก็บข้อมูลด้านการทำนา จากการได้พูดคุย สอบถาม และจากการสังเกตเป็นต้น

งานวิจัยที่จะทำต่อไป ในอีก 6 เดือน(สิงหาคม 2557 ถึง มกราคม 2558)

แผนการทำงานระยะต่อไป

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลิต ต้นทุนผลตอบแทนข้าวนาปี2557ของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการ
2. วิเคราะห์ข้อมูลต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ปี2557 เปรียบเทียบกับปี 2556
3. ติดตามความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรคจากการทำนา ส่งเสริมเสวนา กับชาวนาที่เข้าร่วมโครงการทุกเดือน
4. จัดเวทีเสวนาเพื่อทำแผนธุรกิจข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในอนาคต
5. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์และนำเสนอในการประชุมชุดโครงการวิจัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	I
บทสรุปผู้บริหาร	II
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
คำถามวิจัย	2
วัตถุประสงค์	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
บทที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
กรอบแนวทางการวิจัย	3
กลุ่มเป้าหมายการวิจัย	4
ผลผลิตการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ	4
ผลลัพธ์ที่คาดหวัง	4
ระยะเวลาวิจัย 3 ปี ต่อเนื่อง	5
บทที่ 3 รายงานความก้าวหน้า	8
รายงานการจัดเวทีเสวนาครั้งที่ 1	8
รายงานการจัดเวทีเสวนา ครั้งที่ 2	11
ผลการศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดของชาวนาในจังหวัดอำนาจเจริญ	11
ภาคผนวก	31
ภาคผนวก ก ใบสมัครเข้าร่วมโครงการ	31
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม	33
ภาคผนวก ค	41
ตารางภาคผนวกที่ 1 รายชื่อชาวนาที่เข้าร่วมโครงการ	
ตารางภาคผนวกที่ 2 เนื้อที่ผลผลิตต่อไร่ ต้นทุนต่อไร่ และกำไรต่อกิโลกรัม	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 1	ระดับความเห็นของชาวนาเกี่ยวกับการปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอำนาจเจริญ	10
ตารางที่ 2	สิ่งทีชาวนาขาดแคลนมากที่สุด ในจังหวัดอำนาจเจริญ	11
ตารางที่ 3	สภาพทั่วไปของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ในจังหวัดอำนาจเจริญ ปีการผลิต 2557	12
ตารางที่ 4	จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ในจังหวัดอำนาจเจริญ ปีการผลิต 2557	13
ตารางที่ 5	การเป็นสมาชิกของชาวนาใน จังหวัดอำนาจเจริญ ที่เข้าร่วมโครงการปลูกข้าวอินทรีย์	13
ตารางที่ 6	เนื้อที่ถือครองที่ดินของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการ ในจังหวัดอำนาจเจริญ	14
ตารางที่ 7	เนื้อที่ปลูกข้าวนาปี ปี 2556 ของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการใน จังหวัดอำนาจเจริญ	15
ตารางที่ 8	การปลูกพืชในฤดูแล้ง ปี 2556/57 ของชาวนาผู้ร่วมโครงการในจังหวัดอำนาจเจริญ	15
ตารางที่ 9	เนื้อที่ปลูกข้าวหอมมะลิของชาวนาในจังหวัดอำนาจเจริญ ปีการผลิต 2556	16
ตารางที่ 10	การใช้เงินทุนในการทำนาปี 2556 ของชาวนาผู้เข้าร่วมโครงการในจังหวัดอำนาจเจริญ	17
ตารางที่ 11	แหล่งเงินกู้ของชาวนาในปี 2556 ของชาวนาผู้เข้าร่วมโครงการในจังหวัดอำนาจเจริญ	18
ตารางที่ 12	การใช้แรงงานในการทำนาปีปีการผลิต 2556ในจังหวัดอำนาจเจริญ	19
ตารางที่ 13	การใช้ปัจจัยการผลิตของชาวนาผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์และข้าวหอมมะลิเคมี ปี 2556	20
ตารางที่ 14	ต้นทุนและผลตอบแทนที่ชาวนาได้รับจากการปลูกข้าวนาปีหอมมะลิอินทรีย์และ หอมมะลิเคมี ในจังหวัดอำนาจเจริญ ปีเพาะปลูก 2556	22
ตารางที่ 15	ผลผลิตข้าวเปลือกหอมมะลิ โดยเฉลี่ยต่อไร่ ในปี 2556 ของชาวนาในจังหวัดอำนาจเจริญ	24
ตารางที่ 16	การกระจายผลผลิตข้าวเปลือกที่ผลิตได้ในปี 2556 และชาวนาในจังหวัดอำนาจเจริญ	25
ตารางที่ 17	แหล่งขายผลผลิตข้าวเปลือกหอมมะลิของชาวนาในจังหวัดอำนาจเจริญ ปีการผลิต 2556	25
ตารางที่ 18	ราคาข้าวเปลือกหอมมะลิที่ขายได้โดยเฉลี่ยต่อกิโลกรัม ปี 2556 ในจังหวัดอำนาจเจริญ	26
ตารางที่ 19	ผลตอบแทนโดยเฉลี่ยต่อไร่ที่ชาวนาได้รับจากการปลูกข้าวนาปีหอมมะลิอินทรีย์ และหอมมะลิเคมี ในจังหวัดอำนาจเจริญ ปีเพาะปลูก 2556	28
ตารางที่ 20	ต้นทุนเฉลี่ยต่อผลผลิตหนึ่งกิโลกรัมของการผลิตข้าวหอมมะลิ ปีการผลิต 2556 ของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการในจังหวัดอำนาจเจริญ	28

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ 21	กำไรเฉลี่ยต่อผลผลิตหนึ่งกิโลกรัมของการผลิตข้าวหอมมะลิ ปีการผลิต 2556 ของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการในจังหวัดอำนาจเจริญ	29
ตารางที่ 22	ปัญหาของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการ ปีการผลิต 2556/57 ในจังหวัดอำนาจเจริญ	30
ตารางที่ 23	แนวโน้มการปลูกข้าวหอมมะลิของชาวนาในจังหวัดอำนาจเจริญที่เข้าร่วมโครงการ	30

สารบัญรูป

รูป		หน้า
รูปที่ 1	แนวคิดการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving up the value chain)	4
รูปที่ 2	กรอบแนวทางการวิจัยโครงการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์สู่สากล	4

รายงานความก้าวหน้า

ชุดโครงการวิจัย การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรมระยะที่ 7
ชื่อโครงการวิจัย”การยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญต่อประเทศไทย มีเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจำนวน 3.7 ล้านครัวเรือน และนอกจากข้าวจะเป็นอาหารหลักประจำวันของคนไทยกว่า 65 ล้านคนแล้ว ยังมีเหลือส่งออกจำหน่ายไปยังต่างประเทศ ทำให้ไทยติดอันดับเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวเป็นอันดับหนึ่งของโลกมานานกว่า 30 ปี และทำรายได้ปีละกว่า 2 แสนล้านบาท (กระทรวงพาณิชย์, 2554) แต่ปัจจุบันไทยได้สูญเสียตำแหน่งการเป็นผู้นำการส่งออกให้แก่คู่แข่ง ได้แก่ ประเทศเวียดนาม และอินเดีย ซึ่งมีต้นทุนการผลิตและราคาส่งออกต่ำกว่าของข้าวไทย กอปรกับนโยบายของประเทศคู่ค้าที่เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องความมั่นคงทางอาหาร และมีนโยบายส่งเสริมการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า เช่นกรณีของจีนและอินโดนีเซีย ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อปริมาณและมูลค่าส่งออกของไทยในอนาคต

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการตลาดของประเทศผู้ผลิตและผู้นำเข้าข้าวดังกล่าวข้างต้นย่อมส่งผลกระทบต่อการผลิตและการค้าข้าวของไทยในอนาคต ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงมีนโยบายและเป้าหมายในการส่งเสริมการผลิตและการส่งออกข้าวที่ยั่งยืน โดยมุ่งไปที่การเป็นผู้นำด้านข้าวที่ได้คุณภาพมาตรฐาน รวมทั้งผลิตภัณฑ์ข้าวของโลก และยุทธศาสตร์ที่สำคัญประการหนึ่งคือ ข้าวอินทรีย์ (กระทรวงพาณิชย์, 2550)

นับตั้งแต่ปี 2533-2534 ที่กระแสตื่นตัวด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคไทย จึงได้ริเริ่มผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อการส่งออกไปยังสหภาพยุโรป อเมริกา ญี่ปุ่นและสิงคโปร์ โดยมีข้าวเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญอันดับหนึ่งตามด้วยผัก ผลไม้ ข้าวโพด สมนไพร และเครื่องเทศ

แหล่งปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ดีที่สุดของไทยอยู่ที่จังหวัดพะเยา เชียงราย บุรีรัมย์ อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ ยโสธร สุรินทร์ เพชรบูรณ์ และมหาสารคาม (กระทรวงพาณิชย์, 2550) กระทรวงพาณิชย์มีภารกิจสำคัญในการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่มีคุณภาพและมาตรฐานสากล เผยแพร่ภาพลักษณ์ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ไทยให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางขึ้นทั้งในและต่างประเทศ ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในระดับจังหวัดมีช่องทางจำหน่ายให้มากขึ้น ควบคู่กับการพัฒนาให้ความรู้ความสามารถด้านการผลิต มาตรฐานผลผลิต ความรู้ด้านการค้าและศักยภาพในการส่งออกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ไทยเพื่อสร้างรายได้เข้าประเทศ (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2550)

ข้อค้นพบจากการวิจัยของชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, 2556) ว่าด้วยการสร้างระบบธุรกิจทางเลือกให้แก่กลุ่มชาวนาผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จ.ยโสธร ภายใต้แบรนด์ “ข้าวคุณธรรม” ซึ่งได้ริเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 โดยได้นำเอาแนวคิดการจัดการโซ่คุณค่าอย่างบูรณาการ (Integrated Value Chain Management) ภายใต้กระบวนการพัฒนาที่รู้จักกันในนามของการพัฒนาตามกรอบระบบคุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท, 2555) เพื่อยกระดับมูลค่าเพิ่มให้แก่ข้าวหอมมะลิอินทรีย์และการแก้ไขปัญหาราคาตกต่ำจนเป็นผลสำเร็จ จนถึงปัจจุบันกลุ่มชาวนาคุณธรรมสามารถแก้ปัญหาเรื่องราคาผลผลิตได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยยกระดับผลิตภัณฑ์ (Product upgrading) การยกระดับกระบวนการผลิต (Process upgrading) ด้วยการสร้างภาคีพันธมิตรธุรกิจภายใต้เป้าหมายร่วม และการยกระดับไปสู่กิจกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น (Functional upgrading) ได้แก่ การสร้างแบรนด์

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ จนทำให้กลุ่มชาวนาคูณธรรมสามารถจำหน่ายผลผลิตได้สูงถึงเกวียนละ 50,000 บาท (นิคม เพชรผา และคณะ, 2556) มีระบบการจัดสรรผลประโยชน์ไปสู่การจัดสวัสดิการและการสะสมทุนภายใต้กลไกกองทุนหนุนเกื้อ และการดำเนินงานศูนย์วิจัยไทบ้านเพื่อพัฒนาพันธุ์ข้าวลูกผสมที่มีผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น และการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) ซึ่งปัจจุบันกลุ่มชาวนาคูณธรรมได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตข้าวคูณธรรมเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้แก่สาธารณชน เพื่อขนานรับนโยบายการส่งเสริมการผลิตและการค้าข้าวอินทรีย์ของประเทศ การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ จึงเป็นไป เพื่อนำทุนความรู้ที่ได้จากชุดโครงการขยายผลไปศึกษาแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving up value chain) แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์สู่สากลในรูปแบบของ Global value chain ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นเครือข่ายธุรกิจข้าวอินทรีย์ที่ได้มาตรฐานสากล และเชื่อมโยงภาคีพันธมิตรธุรกิจ (Strategic partner) ในแนวทางของการยกระดับมูลค่าเพิ่มตลอดทั้งโซ่คุณค่า เพื่อนำประโยชน์สู่เกษตรกรรายย่อยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโซ่อุปทานได้มีความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

คำถามวิจัย

1. แนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ เพื่อนำประโยชน์สู่เกษตรกรรายย่อยอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ควรดำเนินการอย่างไร
2. ระบบสนับสนุนที่จำเป็นต่อการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์แก่เกษตรกรรายย่อย มีองค์ประกอบอะไรบ้าง และควรดำเนินการในรูปแบบใด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ เพื่อนำประโยชน์สู่เกษตรกรรายย่อยอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบสนับสนุนที่จำเป็นต่อการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์แก่เกษตรกรรายย่อย

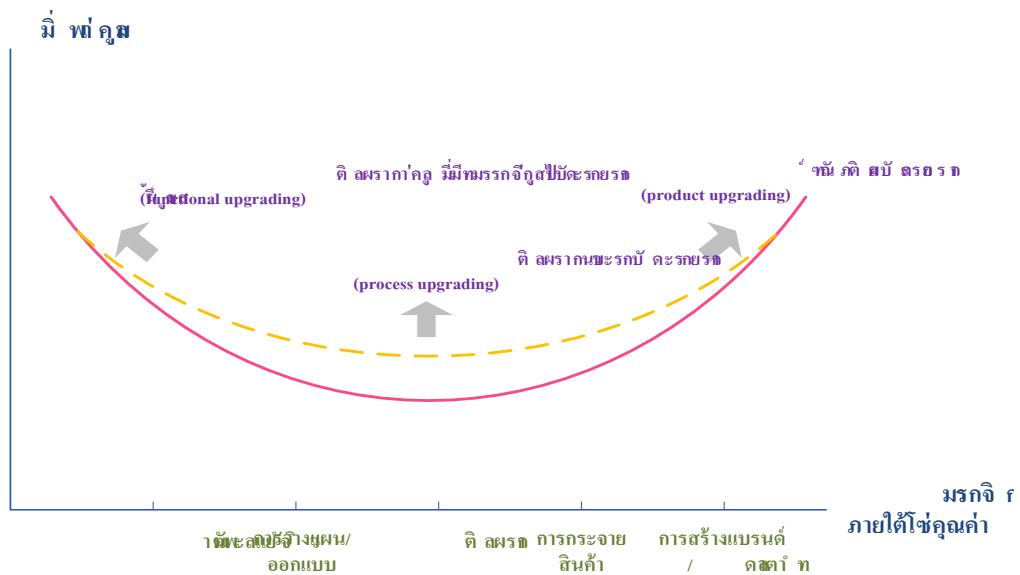
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การยกระดับสมรรถนะในการแข่งขันแก่เกษตรกรรายย่อยที่ผลิตข้าวอินทรีย์ อันจะนำมาซึ่งการลดต้นทุน เพิ่มรายได้ การยกระดับมาตรฐานการผลิตที่เป็นสากล และการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี
2. การปรับโครงสร้างการผลิตและการตลาดข้าวอินทรีย์ให้สอดคล้องกับการบริโภคและส่งออกต่างประเทศ
3. มาตรการและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมการผลิตและการค้าข้าวอินทรีย์ตามยุทธศาสตร์ของไทย

บทที่ 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยจะเป็นไปในรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในลักษณะของการต่อยอดและขยายผลจากฐานงานวิจัยเดิมที่ก่อเกิดเป็นต้นแบบธุรกิจฐานสังคมที่มีการเชื่อมโยงพันธมิตร (Strategic partner) ภายใต้อุปทานสำหรับสินค้าและผลิตภัณฑ์บางชนิด อีกทั้งการใช้ประโยชน์จากทุนความรู้ของชุดโครงการฯ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ อาทิ ศูนย์เรียนรู้ข้าวคุณธรรม นำมาประยุกต์ในการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving up value chain) แก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นภาคีเครือข่ายภายใต้ห่วงโซ่อุปทาน โดยประยุกต์จากแนวคิด Stan Shin' Smiling Curve (Shih, 1992) ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 แนวคิดการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving up the value chain) ประยุกต์จาก Stan Shih's Smiling Curve ภายใต้อุปทาน
อ้างอิง : Shih, Stan (1992). Stan's Concept. 1992

กรอบแนวทางการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ประกอบไปด้วยขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ (รูปที่ 2)

1. การประชุมเชิงปฏิบัติการกับภาคีเกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในกรอบคิดการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ (Moving Up Value Chain) จากนั้นจึงสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนและออกแบบธุรกิจข้าวอินทรีย์
2. เป็นขั้นตอนของการส่งเสริมการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตไปสู่มาตรฐานสากลเพื่อผ่านการรับรอง ซึ่งจะนำไปตามแผนการผลิต และการจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกร
3. การเชื่อมโยงภาคีพันธมิตรธุรกิจเพื่อการตลาดและกระจายสินค้าสู่การบรรลุเป้าหมายร่วมภายใต้ข้อตกลง
4. การติดตามประเมินผล และจัดเวทีถอดบทเรียนเพื่อประเมินข้อจำกัด-อุปสรรค และข้อเสนอเชิงนโยบายและการวิจัยในระยะต่อไป

รูปที่ 2 กรอบแนวทางการวิจัยโครงการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์สู่สากล

กลุ่มเป้าหมายการวิจัย

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์อำเภอเมือง และอำเภอเสนางคนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ ที่สนใจและสมัครใจเข้าร่วมโครงการ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตข้าวอินทรีย์ที่สำคัญของประเทศ และอยู่ในแดนดำเนินงานของศูนย์ข้าวคุณธรรมโนนค้อทุ่ง ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงสีชุมชน

ผลผลิตการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลผลิตการวิจัยในระยะ 6 เดือน ประกอบด้วย
  - ฐานข้อมูลการผลิตของกลุ่มชาวนาที่เข้าร่วมโครงการ
  - แผนธุรกิจข้าวอินทรีย์ของกลุ่มชาวนาที่เข้าร่วมโครงการ
2. ผลผลิตการวิจัยในระยะ 1 ปี
  - ตัวแบบเครือข่ายธุรกิจภายใต้โซ่คุณค่าข้าวอินทรีย์ที่แสดงให้เห็นระบบธุรกิจข้าวอินทรีย์ภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคีผู้เป้าหมายร่วม
  - ผลการดำเนินงานเครือข่ายและแผนธุรกิจในอนาคต
  - รายงานสรุปปัญหาและข้อจำกัดในการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์สู่สากล : ข้อค้นพบจากการวิจัย
  - ข้อเสนอแนะสำหรับนโยบายและมาตรการสนับสนุน
  - ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในระยะต่อไป

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

1. สร้างความตื่นตัวแก่กลุ่มเกษตรกรในการยกระดับการผลิตสู่มาตรฐานสากล
2. เพิ่มความสามารถในการแข่งขันแก่ชาวนารายย่อยและผู้ประกอบการที่เข้ามามีส่วนร่วม
3. เปิดโอกาสทางเลือกแก่เกษตรกรรายย่อยในแนวทางการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน

ระยะเวลาวิจัย 3 ปี ต่อเนื่อง

โดยเริ่มปี 2557 เป็นปีแรก

1. แผนการวิจัย (12 เดือน)

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. ประชุมชี้แจงความเป็นมา	→											
2. ประชุมกับทีมวิจัย												→
3. ประชุมวางแผนลงพื้นที่		→										
4. ลงพื้นที่เตรียมชานาเข้าร่วมโครงการ		→										
5. เก็บข้อมูลสมาชิกชานาที่เข้าร่วมโครงการข้อมูลปีทำนา 56			→	→								
6. การวิเคราะห์ข้อมูล				→	→	→						
7. การส่งเสริมเสวนาสมาชิกชานาที่เข้าร่วมโครงการทุกเดือนติดตามความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค												→
8. จัดทำรายงานการส่งเสริมในเวทีเรียนรู้แต่ละเดือน												→
9. การประชุมเชิงปฏิบัติการหาแนวทางเชื่อมโยงธุรกิจ						→	→	→				
10. เขียนรายงานความก้าวหน้าและนำเสนอ						→	→	→				
11. เก็บข้อมูลติดตามประเมินผลสมาชิกที่เข้าร่วมปีทำนา 57												→
12. วิเคราะห์ประเมินผลความแตกต่างก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการปี56 กับปี57												→
13. เขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ปีที่หนึ่งและนำเสนอรายงาน												→

2. ผลงานที่ต้องส่ง (ระยะ 6 เดือน)

รายงานความก้าวหน้ามีเนื้อประกอบด้วย

- 1) สภาพทั่วไปของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการ
- 2) ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำนา

3. ผลงานที่ต้องส่ง (ระยะ 12 เดือน) 31 มกราคม 2557 ถึง มกราคม 2558

รายงานฉบับสมบูรณ์ของปีหนึ่ง

4. แผนกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และผลงานที่คาดหวัง

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย/คน	สถานที่	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ประมาณการงบประมาณค่าใช้จ่าย
ม.ค.	ประชุมชี้แจงความเป็นมา	นักวิจัย	สถาบันวิชาการ สหกรณ์	ความเข้าใจที่ตรงกัน	
ก.พ.	ประชุมกับทีมวิจัย	นักวิจัย	สถาบันวิชาการ สหกรณ์	แผนการทำวิจัย	
ก.พ.	ประชุมวางแผนลงพื้นที่	นักวิจัย	สถาบันวิชาการ สหกรณ์	แผนการดำเนินงานในพื้นที่	
ก.พ.	ลงพื้นที่เตรียมชาวนาเข้าร่วมโครงการ	ชาวนาที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ	อำนาจเจริญ	ชาวนาที่เข้าร่วมโครงการมีความเข้าใจ	
มี.ค.-เม.ย. 2558	เก็บข้อมูลสมาชิกชาวนาที่เข้าร่วมโครงการข้อมูลปีทำนา 56	ชาวนาที่เข้าร่วมโครงการ	อำนาจเจริญ	ได้ข้อมูลพื้นฐานครบทุกรายที่เข้าร่วมโครงการ	
เม.ย.-พ.ค. 2558	การวิเคราะห์ข้อมูล				
มี.ค.-ม.ค. 2558	การส่งเสริมเสวนาสมาชิกชาวนาที่เข้าร่วมโครงการทุกเดือนติดตามความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค	ชาวนาที่เข้าร่วมโครงการกับนักวิจัยในพื้นที่	อำนาจเจริญ	การปัญหาความรู้การปลูกข้าวอินทรีย์	
มี.ค.-ม.ค. 2558	จัดทำรายงานการส่งเสริมในเวทีเรียนรู้แต่ละเดือน	ชาวนาที่เข้าร่วมโครงการกับนักวิจัย	อำนาจเจริญ	ได้รายงานข้อสรุปจากเวทีเสวนา	
วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย/คน	สถานที่	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ประมาณ

					การงบประมาณ ค่าใช้จ่าย
ม.ย.-ก.ค. 2558	การประชุมเชิงปฏิบัติการ หาแนวทางเชื่อมโยงธุรกิจ	ชาววันที่เข้าร่วม โครงการ นักวิจัย เอกชน		แนวทางการทำธุรกิจ ร่วมกัน	
ม.ย.-ก.ค. 2558	เขียนรายงาน ความก้าวหน้าและ นำเสนอ	นักวิจัย		ได้รายงานความก้าวหน้า 6 เดือนแรก	
ส.ค.-ธ.ค. 2558	เก็บข้อมูลติดตาม ประเมินผลสมาชิกที่เข้า ร่วมปีทำนา 57	ชาววันที่ร่วม โครงการ		ได้ข้อการทำงานปี2557 ของผู้เข้าร่วมโครงการ	
ก.ย.-ธ.ค. 2558	วิเคราะห์ประเมินผลความ แตกต่างก่อนและหลังการ เข้าร่วมโครงการปี56 กับปี 57	นักวิจัย		ผลการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน	
ธ.ค.-ม.ค. 2558	เขียนรายงานฉบับ สมบูรณ์ปีที่หนึ่งและ นำเสนอรายงาน	นักวิจัย		ได้รายงานฉบับสมบูรณ์	

บทที่ 3 รายงานความก้าวหน้า

รายงานความก้าวหน้าใน 3 ส่วนประกอบด้วย

1. รายงานการจัดเสวนาครั้งที่ 1
2. รายงานการจัดเสวนาครั้งที่ 2
3. รายงานผลการศึกษาจากการเก็บข้อมูลชาวนาที่เข้าร่วมโครงการ

รายงานการจัดเวทีเสวนาครั้งที่ 1

ได้มีการจัดเวทีเสวนาครั้งที่ 1 เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจถึงการทำโครงการวิจัยร่วมกันเรื่องการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย โดยมีการระดมความคิดเห็นที่จะมีการทำวิจัยร่วมกัน

1. วัดความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติในการทำนาอินทรีย์เพื่อให้ชาวนาที่มีความสนใจสมัครเข้าร่วมโครงการ และได้มีการทดสอบความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติในการทำนาอินทรีย์ โดยตั้งคำถาม 10 ข้อ โดยให้คะแนน 5 ระดับ

1. เห็นด้วยระดับมากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน
2. เห็นด้วยระดับมากเท่ากับ 4 คะแนน
3. เห็นด้วยระดับปานกลางเท่ากับ 3 คะแนน
4. เห็นด้วยระดับน้อยเท่ากับ 2 คะแนน
5. เห็นด้วยระดับน้อยที่สุดเท่ากับ 1 คะแนน

โดยมีเกณฑ์ตัดสินโดยใช้คะแนนเฉลี่ยแต่ละข้อตามหลัก Likert Scale ในการแปลผล

1. คะแนนเฉลี่ย 4.21---5.00	หมายความว่าเห็นด้วยมากที่สุด
2. คะแนนเฉลี่ย 3.41---4.20	หมายความว่าเห็นด้วยมาก
3. คะแนนเฉลี่ย 2.61---3.40	หมายความว่าเห็นด้วยปานกลาง
4. คะแนนเฉลี่ย 1.81---2.60	หมายความว่าเห็นด้วยน้อย
5. คะแนนเฉลี่ย 1.00---1.80	หมายความว่าเห็นด้วยน้อยที่สุด

โดยมีผลการประเมินได้คะแนนเฉลี่ยของคำถามแต่ละข้อจากชาวนา 50 รายดังตารางที่ 1 จากคะแนนระดับความเห็นสามารถใช้อธิบายถึงระดับความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของชาวนาที่มีต่อการทำนาอินทรีย์ดังนี้

ข้อ 1 การทำนาอินทรีย์มีความยุ่งยากกว่าการทำนาเคมี

ชาวนาร้อยละ 22.00 เห็นด้วยมากที่สุด และระดับคะแนนเฉลี่ยของข้อนี้เท่ากับ 2.68 สรุปได้ว่าชาวนาส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับปานกลางแสดงว่าในความรู้ของชาวนาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการทำนาอินทรีย์ไม่ได้ยุ่งยากกว่าการทำนาเคมีมากนัก

ข้อ 2 การทำนาอินทรีย์มีต้นทุนต่ำกว่าการทำนาเคมี

ชาวนาร้อยละ 68.00 เห็นด้วยมากที่สุดและข้อนี้ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 แสดงให้เห็นว่าชาวนาส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างมากว่าการทำนาอินทรีย์มีต้นทุนที่ต่ำกว่าต้นทุนการทำนาเคมี

ข้อ 3 ผู้ได้ประโยชน์มากที่สุดของการทำนาอินทรีย์คือผู้บริโภค

ชาวนาร้อยละ 52.00 เห็นด้วยมากที่สุด และได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.96 แสดงว่าชาวนาสวนใหญ่เห็นด้วยระดับมาก อธิบายได้ว่าชาวนายังมีทัศนคติว่าการทำนาอินทรีย์ผลประโยชน์ส่วนใหญ่เป็นของผู้บริโภค โดยที่ชาวนาผู้ทำนาอินทรีย์เองได้ประโยชน์น้อย

ข้อ 4 การปรับเปลี่ยนจากการทำนาเคมีไปสู่การทำนาอินทรีย์ต้องใช้เวลาและอาจไม่สำเร็จ

ชาวนาร้อยละ 28.00 เห็นด้วยอย่างมาก และได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.14 สรุปได้ว่าเห็นด้วยระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าชาวนาสวนใหญ่คิดว่าสามารถทำสำเร็จได้โดยไม่ต้องใช้เวลาามาก

ข้อ 5 ผลผลิตข้าวเปลือกต่อไร่จากการทำนาอินทรีย์มักจะต่ำกว่าการทำนาเคมีข้อนี้มีชาวนาเพียงร้อยละ 22.00 ที่เห็นด้วยมากที่สุด และได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 แสดงว่าชาวนาสวนใหญ่เห็นด้วยระดับปานกลาง ไม่เชื่อว่าผลผลิตจะต่ำกว่าการทำนาเคมีเสมอไปเป็นทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์

ข้อ 6 ข้าวหอมมะลิอินทรีย์จะขายได้ราคาสูงกว่าข้าวหอมมะลิจากการทำนาแบบเคมี

ชาวนาร้อยละ 90.00 เห็นด้วยมากที่สุด และมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.92 แสดงว่าชาวนาเกือบทั้งหมดรับทราบถึงราคาซื้อขายของข้าวอินทรีย์จะสูงกว่าข้าวจากการผลิตแบบเคมี เป็นแรงจูงใจที่จะให้ชาวนาสวนใจทำนาอินทรีย์มากขึ้น

ข้อ 7 หากรัฐบาลยังมีโครงการรับจำนำข้าวอย่างต่อเนื่องก็ไม่จำเป็นต้องทำนาอินทรีย์

ข้อนี้มีชาวนาเพียงร้อยละ 4 เท่านั้นที่เห็นด้วยมากที่สุด และได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.78 สรุปได้ว่าชาวนาสวนใหญ่มีความเห็นด้วยน้อยที่สุดกล่าวคือชาวนาสวนใหญ่มีความเห็นว่ายังจำเป็นต้องทำนาอินทรีย์ต่อไปซึ่งเป็นทัศนคติที่ดี

ข้อ 8 ข้าวอินทรีย์จะขายได้ราคาสูงต้องผ่านการรับมาตรฐาน

ชาวนาร้อยละ 80 มีความเห็นด้วยมากที่สุดและข้อนี้ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 สรุปได้ว่าชาวนาสวนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าชาวนามีความเข้าใจในการทำนาอินทรีย์ต้องได้รับการรับรองตามมาตรฐานจึงจะขายได้ราคาสูง

ข้อ 9 การทำนาอินทรีย์ควรมีการรวมกลุ่มการผลิตและรวมกลุ่มแปรรูปจำหน่ายจึงจะประสบความสำเร็จ

ข้อนี้ชาวนาร้อยละ 88 มีความเห็นด้วยอย่างมาก และได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 สรุปได้ว่าชาวนาสวนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุดที่ต้องมีการรวมกลุ่มการผลิตและแปรรูปรวมกลุ่มขายจึงจะประสบความสำเร็จซึ่งเป็นความเข้าใจที่ถูกต้อง

ข้อ 10 ท่านไม่ค่อยแน่ใจเท่าไรนักว่าการเข้าร่วมโครงการนี้จะได้ประโยชน์จริง

ข้อนี้เป็นการถามความเห็นในการเข้าร่วมโครงการโดยมีชาวนาร้อยละ 8.0 เห็นด้วยอย่างมากที่ไม่แน่ใจว่าจะมีประโยชน์ และข้อนี้ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.08 สรุปได้ว่าชาวนาสวนใหญ่เห็นด้วยน้อย กล่าวคือชาวนาสวนใหญ่แน่ใจว่าได้ประโยชน์จริงจากเข้าร่วมโครงการนี้

ตารางที่ 1 ระดับความเห็นของชาวนาเกี่ยวกับการปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอำนาจเจริญ

ความเห็นเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์หอมมะลิ	ระดับความเห็นด้วย (ราย)					คะแนนเฉลี่ย	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. ทำนาอินทรีย์มีความยุ่งยากกว่าทำนาเคมี	11	4	9	10	16	2.68	ปานกลาง
2. ทำนาอินทรีย์มีต้นทุนต่ำกว่าทำนาเคมี	34	9	1	3	3	4.36	มากที่สุด
3. ผู้ได้ประโยชน์มากที่สุดของการทำนาอินทรีย์คือผู้บริโภค	26	9	7	3	5	3.96	มาก
4. การปรับเปลี่ยนจากการทำนาเคมีไปสู่การทำนาอินทรีย์ต้องใช้เวลาและอาจไม่สำเร็จ	14	8	10	7	11	3.14	ปานกลาง
5. ผลผลิตข้าวเปลือกต่อไร่จากการทำนาอินทรีย์มักจะต่ำกว่าการทำนาเคมี	11	9	7	9	14	2.88	ปานกลาง
6. ข้าวหอมมะลิอินทรีย์จะขายได้ราคาสูงกว่าข้าวหอมมะลิจากทำนาเคมี	45	4	0	0	0	4.92	มากที่สุด
7. หากรัฐบาลยังมีโครงการรับจำนำข้าวอย่างต่อเนื่องก็ไม่จำเป็นต้องทำนาอินทรีย์	2	5	2	12	29	1.78	น้อยที่สุด
8. ข้าวอินทรีย์จะขายได้ในราคาสูงต้องผ่านการรับรองมาตรฐาน	40	5	1	3	0	4.67	มากที่สุด
9. การทำนาอินทรีย์ควรมีการรวมกลุ่มการผลิตและรวมกลุ่มแปรรูปจำหน่ายจึงจะประสบความสำเร็จ	44	5	0	1	0	4.84	มากที่สุด
10. ท่านไม่ค่อยแน่ใจเท่าไรนักว่าการเข้าร่วมโครงการนี้จะได้ประโยชน์จริง	4	6	5	10	25	2.08	น้อย

2. ความเห็นสิ่งที่ขาดแคลนที่สุดของชาวนา

นอกจากนี้สอบถามถึงสิ่งที่ชาวนาคิดว่าขาดแคลนหรือคิดว่าเป็นปัญหาที่มากที่สุดที่ประสบอยู่ในปัจจุบันจากชาวนาที่เข้าร่วมประชุม 50 รายมาหนึ่งเรื่องพบมีชาวนาที่คิดว่ามีเรื่องที่ปัญหาหรือขาดแคลนมากที่สุดจำนวน 40 รายคิดเป็นร้อยละ 80 ของชาวนาที่เข้าร่วมประชุมซึ่งมีรายละเอียด ดังตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่าชาวนาขาดแคลนความรู้ในด้านต่างๆเช่นขาดความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์ และความรู้การตลาด เป็นต้น มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 37.50 ของชาวนาที่มีปัญหา ที่เป็นปัญหามากรองลงมาคือขาดแรงงานในการทำนาคิดเป็นร้อยละ 30.00 ของชาวนาที่มีปัญหานอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่นๆเช่น ขาดตลาดขายผลผลิต ขาดเงินทุน ขาดเมล็ดพันธุ์ดี ขาดน้ำ ขาดการรวมกลุ่มที่มั่นคง และขาดทายาทชาวนา เป็นต้น

ตารางที่ 2 สิ่งที่ชาวนาขาดแคลนมากที่สุดในจังหวัดอำนาจเจริญ

สิ่งที่ชาวนาขาดแคลน	ราย	ร้อยละ
จำนวนชาวนา	50	100.00
ไม่ขาดแคลน	10	20.00
ขาดแคลน	40	80.00
สิ่งที่ชาวนาขาดแคลน	40	100
1. ขาดความรู้	15	37.50
2. ขาดแรงงาน	12	30.00
3. ขาดด้านการตลาด	7	17.50
4. ขาดเงินทุน	2	5.00
5. เมล็ดพันธุ์ดี	2	5.00
6. ขาดการรวมกลุ่มที่มั่นคง	1	2.50
7. ขาดน้ำ	1	2.50

รายงานการจัดเวทีเสวนาครั้งที่ 2

ติดตามผู้ร่วมโครงการและให้ความในการคิดคำนวณต้นทุนและผลตอบแทนจากทำนาตามหลักวิชาการโดยมีการประเมินถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากใช้ปัจจัยต่างๆที่เป็นของตนเองไม่ได้ซื้อ ไม่ได้จ้าง และไม่ได้เช่าเป็นต้น เช่น การใช้ที่ดินของตนเอง แรงงานในครอบครัว เมล็ดพันธุ์ข้าว และ ปุ๋ยคอกที่ผลิตใช้เอง เป็นต้นเรียกว่าต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดไม่ได้จ่ายออกไปจริงก็ต้องนำมาคิดโดยคิด จากจ้าง ค่าเช่า หรือราคาตลาดถ้าต้องเช่า ต้องจ้างและต้องซื้อและได้มีการนำผลการศึกษาด้านต้นทุนและผลตอบแทนของชาวนาแต่ละรายให้ชาวนาพิจารณาด้วย มีการวิเคราะห์ต้นทุนร่วมกันในเวทีเสวนา

นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้มีการกำหนดกฎกติกาในการร่วมโครงการเนื่องมีสมาชิกมาประชุมไม่ครบดังนี้

1. ขาดประชุมในการจัดเวทีเสวนาไม่เกิน 2 ครั้ง
2. ที่ประชุมได้มีมติตั้งชื่อกลุ่มที่เข้าร่วมทำวิจัยว่า กลุ่มเกษตรกรวิจัยธรรมชาติวิถีชีวิตอย่างยั่งยืน
3. ผลการศึกษาเกษตรกรที่เข้าโครงการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์

ผลการศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดของชาวนาในจังหวัดอำนาจเจริญ

จากการเก็บข้อมูลชาวนาจำนวน 50 รายที่เข้าร่วมโครงการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทั่วไปของชาวนาที่ร่วมโครงการ

1.1 เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ได้ทำการสำรวจชาวนาที่เข้าร่วมโครงการโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 50 ราย พบว่าในปีการผลิต 2556 ได้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์จำนวน 41 ราย และปลูกหอมมะลิเคมี 9 ราย ร้อยละ 54 ของผู้เข้าร่วมโครงการเป็นเพศชายอีกร้อยละ 46 เป็นเพศหญิง ชาวนาทั้งหมดมีอายุเฉลี่ย 50.7 ปี โดยมีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36 ของชาวนาทั้งหมด ระดับการศึกษา โดยเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52 อย่างไรก็ตามมีผู้จบปริญญาตรี 3 ราย โดยอยู่ในกลุ่มปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (ตารางที่ 3) โดยมีสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมดโดยเฉลี่ยทั้งหมด 4.7 คนต่อครัวเรือน ช่วยทำนาเต็มที่ได้โดยเฉลี่ย 2.3 คน และช่วยเป็นครั้งคราว 2.4 คน โดยครัวเรือนมีสมาชิกทั้งหมดอยู่ในช่วง 4-5 คน ต่อครัวเรือนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52 ของชาวนาทั้งหมด (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 3 สภาพทั่วไปของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ในจังหวัดอำนาจเจริญ ปีการผลิต 2557

รายการ	อินทรีย์		เคมี		รวม	
	ราย	%	ราย	%	ราย	%
จำนวนชาวนา	41	100.00	9	100.00	50	100.00
เพศ						
ชาย	23	56.10	4	44.44	27	54.00
หญิง	18	43.90	5	55.56	23	46.00
อายุ	33	100.00	9	100.00	42	100.00
30-40	3	7.32	3	33.33	7	16.67
41-50	17	41.46	2	22.22	18	42.86
51-60	13	31.71	3	33.33	16	38.10
>60	8	19.51	1	11.11	1	2.38
อายุเฉลี่ย (ปี)	50.9		49.8		50.7	
ระดับการศึกษา						
ป.4	20	48.78	6	66.67	26	52.00
ป.6	6	14.63	1	11.11	7	14.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	5	12.20	2	22.22	7	14.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย	6	14.63	0	0.00	6	12.00
อนุปริญญา	1	2.44	0	0.00	1	2.00
ปริญญาตรี	3	7.32	0	0.00	3	6.00

ตารางที่ 4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดอำนาจเจริญ ปีการผลิต 2557

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	อินทรีย์		เคมี		รวม	
	ราย	%	ราย	%	ราย	%
จำนวนชาวนา	41	100.00	9	100.00	50	100.00
2-3 คน	5	12.20	3	33.33	8	16.00
4-5 คน	23	56.10	3	33.33	26	52.00
≥6 คน	13	31.71	3	33.33	16	32.00
เฉลี่ย (คน/ครัวเรือน)						
ทั้งหมด	4.90		4.89		4.7	
ช่วยทำนาเต็มที่	2.27		2.44		2.30	
ช่วยทำนาเป็นครั้งคราว	1.15		1.22		1.2	

1.2. การเป็นสมาชิกกลุ่มของชาวนา

การเป็นสมาชิกกลุ่มของชาวนาในจังหวัดอำนาจเจริญที่เข้าร่วมโครงการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในปี 2557 จากการสำรวจ พบว่าในปัจจุบันชาวนาเป็นสมาชิกกลุ่ม ธกส. มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84 ของชาวนาทั้งหมด รองลงมา เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 76 กลุ่มข้าวสังขารม ร้อยละ 34 นอกจากนั้นเป็นสมาชิกสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร อินทรีย์ต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 18 12 และ 6 ของชาวนาทั้งหมดตามลำดับ และกลุ่มอื่นๆ อีก 3 ราย คือกลุ่มเกษตรกรก้าวหน้า กลุ่มพัฒนาสตรี และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านกอนใหญ่ กลุ่มละ 1 ราย (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 การเป็นสมาชิกของชาวนาใน จังหวัดอำนาจเจริญ ที่เข้าร่วมโครงการปลูกข้าวอินทรีย์

สมาชิกกลุ่ม	ระยะข้าวอินทรีย์		ระยะข้าวเคมี		รวม	
	ราย	%	ราย	%	ราย	%
จำนวนชาวนา	41	100.00	9	100.00	50	100.00
สมาชิกกลุ่ม						
ธกส.	35	85.37	7	77.78	42	84
กองทุนหมู่บ้าน	31	75.61	7	77.78	38	76
ข้าวสังขารม	13	31.75	4	44.44	17	34
สหกรณ์	7	17.07	2	22.22	9	18
เกษตรกรอินทรีย์	6	14.63	0	-	6	12
อื่นๆ	3	7.32	0	-	3	6

1.3. การถือครองที่ดิน

การถือครองที่ดินของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการจากการสำรวจ พบว่า มีที่ดินถือครองโดยเฉลี่ยทั้งหมด เท่ากับ 19.96 ไร่ โดยชาวนาที่ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์มีเนื้อที่ถือครองทั้งหมด 20.88 ไร่ โดยเป็นของตนเอง 15.03 ไร่ ได้รับทำฟรี.541 ไร่ และเช่าอีก0.44 ไร่มีเนื้อที่ถือครองมากกว่าชาวนาที่ปลูกข้าวหอมมะลิเคมี ซึ่งมีเนื้อที่ถือครองเฉลี่ยเท่ากับ 15.86 ไร่ต่อครัวเรือน โดยแบ่งเป็นของตนเอง 11.96 ไร่ ได้รับทำฟรี 2.90 ไร่ และเช่าอีก 1 ไร่ โดยชาวนาทั้งหมดมีเนื้อที่ 1 แปลง คิดเป็นร้อยละ 48 รองลงมาคือมี 2 แปลง คิดเป็นร้อยละ 34 ของชาวนาทั้งหมด (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 เนื้อที่ถือครองที่ดินของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการ ในจังหวัดอำนาจเจริญ

การถือครอง	อินทรีย์		เคมี		รวม	
	ไร่		ไร่		ไร่	
ของตนเอง	15.03		11.96		14.46	
ได้รับทำฟรี	5.41		2.90		4.96	
เช่า	0.44		1.00		0.54	
รวม	20.88		15.86		19.96	
จำนวนแปลง	ราย	%	ราย	%	ราย	%
จำนวนชาวนา	41	100.00	9	100.00	50	100.00
1 แปลง	23	56.10	1	11.11	24	48.00
2 แปลง	13	31.71	4	44.44	17	34.00
3 แปลง	5	12.20	2	22.22	7	14.00
4-5 แปลง	0	0	2	22.22	2	4.00

2. การใช้ที่ดินในปีการผลิต 2556/57

2.1 การใช้ที่ดินในฤดูฝนปี 2556

การใช้ที่ดินของชาวนาในฤดูฝนปี 2556 จากการสำรวจ พบว่า ชาวนาปลูกข้าวในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง กรกฎาคม และเก็บเกี่ยวในเดือนพฤศจิกายน โดยชาวนาที่ปลูกข้าวอินทรีย์ปลูกข้าวพันธุ์หอมมะลิมากที่สุด จำนวน 40 ราย มีเนื้อที่ปลูก โดยเฉลี่ยรายละ 16.75 ไร่ และมีการปลูกข้าวเหนียวมากรองลงมา จำนวน 36 ไร่ โดยมีเนื้อที่ปลูกโดยเฉลี่ย 4.48 ไร่ต่อราย ที่ปลูก นอกจากนี้ก็ยังมีปลูกข้าวพันธุ์อื่นๆ เช่น ข้าวหอมมะลิแดง ข้าวเหนียวดำ ข้าวเหนียวแดง ไรซ์เบอร์รี่ ส้มหยด สิ้นเหล็ก ข้าวเก่า ข้าวหอมนิล และข้าวขี้ตม ส่วนชาวนาที่ปลูกข้าวแบบได้อินทรีย์จำนวน 9 ราย ปลูกข้าวหอมมะลิทั้งหมดโดยมีเนื้อที่เฉลี่ย 11.44 ไร่ต่อราย และมีการปลูกข้าวเหนียวอีก 8 ราย มีเนื้อที่ปลูกโดยเฉลี่ยต่อรายที่ปลูกเก่า 5.5 ไร่ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 เนื้อที่ปลูกข้าวนาปี ปี 2556 ของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการใน จังหวัดอำนาจเจริญ

พันธุ์ข้าว	อินทรีย์			เคมี		
	ราย	%	ไร่/ราย	ราย	%	ไร่/ราย
จำนวนชาวนา	41	100.00		9	100	
หอมมะลิ	40		16.75	9	100.00	11.44
ข้าวเหนียว	36		4.48	8	88.89	5.50
หอมมะลิแดง	4		1.50	0	0	0
ข้าวเหนียวดำ	4		2.06	0	0	0
ไรซ์เบอร์รี่	3		2.33	0	0	0
อื่นๆ	6		6.00	0	0	0
เดือนปลูก						
พฤษภาคม	15	36.59		4	44.44	
มิถุนายน	19	46.34		3	33.33	
กรกฎาคม	7	17.07		2	22.22	
เดือนเก็บเกี่ยว						
พฤศจิกายน	41	100.00		41	100.00	

2.2. การใช้ที่ดินในหน้าแล้งปีการผลิต 2556/57

ในฤดูแล้งหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว พบว่า ชาวนาที่ปลูกข้าวอินทรีย์จำนวน 16 ราย ปลูกผักชนิดต่างๆ ซึ่งผักกินใบ ผัก พักทอง และแตงกวา เป็นต้น โดยมะเขือที่ปลูกโดยเฉลี่ย ถั่วรายที่ปลูกเท่ากับ 1.78 ไร่ มี 6 ราย ปลูกแตงโม โดยเฉลี่ยรายละ 2.51 ไร่ ปลูกถั่วและข้าวโพด จำนวน 6 และ 2 ราย โดยมีเนื้อที่เฉลี่ยต่อรายที่ปลูกเท่ากับ 3.38 และ 4.13 ไร่ ตามลำดับ สำหรับชาวนาที่ไม่ได้ปลูกข้าวอินทรีย์ในหน้าแล้งมีการปลูกผัก จำนวน 5 ราย และแตงโม 3 ราย โดยมีเนื้อที่ปลูกเฉลี่ยต่อรายเท่ากับ 0.60 และ 1.33 ไร่ ตามลำดับ นอกจากนี้มีการปลูกถั่ว และข้าวโพดอีกอย่างละหนึ่งราย โดยมีช่วงระยะเวลาในการปลูกและเก็บเกี่ยวตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2556 ถึง พฤษภาคม 2557 (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 การปลูกพืชในฤดูแล้ง ปี 2556/57 ของชาวนาผู้ร่วมโครงการในจังหวัดอำนาจเจริญ

	อินทรีย์			เคมี		
	ราย	%	ไร่/ราย	ราย	%	ไร่/ราย
จำนวนชาวนา	41	100.00		9	100.00	
ผัก	16	39.02	1.78	5	55.56	0.60
แตงโม	6	14.63	2.51	3	33.33	1.33
ถั่ว	6	14.63	3.38	1	11.11	0.50
ข้าวโพด	2	4.88	4.13	1	11.11	1.00
งา	1	2.44	1.00	0	0.00	0.00

3. การใช้ปัจจัยการผลิตในการผลิตข้าวหอมมะลิ

ปัจจัยการผลิตที่สำคัญในการผลิตข้าวหอมมะลิประกอบด้วยที่ดิน เงินทุน แรงงาน เมล็ดพันธุ์ และ ปุ๋ยชนิดต่างๆ เป็นต้น

3.1 ที่ดิน

ขนาดเนื้อที่ปลูกข้าวหอมมะลิของชาวนาผู้ปลูกข้าวหอมมะลินิรภัยในปีการผลิต 2556 มีเนื้อที่ปลูกโดยเฉลี่ยเท่ากับ 16.20 ไร่ โดยมีเนื้อที่ปลูกน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่มากที่สุดเท่ากับ 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.71 รองลงมาอยู่ในช่วงมากกว่า 10-15 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 29.27 โดยมีเนื้อที่ต่ำสุดเท่ากับ 2 ไร่ สูงสุดเท่ากับ 40 ไร่

สำหรับผู้ปลูกข้าวหอมมะลิเคมีในปีการผลิต 2556 มีเนื้อที่ปลูกโดยเฉลี่ยเท่ากับ 11.22 ไร่ โดยมีเนื้อที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 55.56 รองลงมาอยู่ในช่วง มากกว่า 10-15 ไร่เท่ากับร้อยละ 33.33 โดยมีเนื้อที่ปลูกน้อยที่สุดเท่ากับ 3 ไร่ และเนื้อที่ปลูกมากที่สุดเท่ากับ 25 ไร่ (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 เนื้อที่ปลูกข้าวหอมมะลิของชาวนาในจังหวัดอำนาจเจริญ ปีการผลิต 2556

ขนาดเนื้อที่ปลูก (ไร่/ราย)	อินทรีย์		เคมี	
	ราย	ร้อยละ	ราย	ร้อยละ
จำนวนชาวนา	41	100.00	9	100.00
มากกว่าหรือ เท่ากับ 10	13	31.71	5	55.56
มากกว่า 10 - 15	12	29.27	3	33.33
มากกว่า 15 - 20	6	14.63	-	-
มากกว่า 20 - 25	3	7.32	1	11.11
มากกว่า 25 -30	1	2.44	-	-
มากกว่า 30 - 35	3	7.32	-	-
มากกว่า 35 – 40	3	7.32	-	-
ต่ำสุด (ไร่/ราย)	2		3	
สูงสุด (ไร่/ราย)	40		25	
เฉลี่ย (ไร่/ราย)	16.20		11.22	

3.2 เงินทุน

3.2.1 แหล่งเงินทุน

เงินทุนที่ใช้ในการทำนาในปี 2556 ของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่าชาวนาส่วนใหญ่ใช้ทุนของตนเอง โดยชาวนาที่ปลูกข้าวอินทรีย์ร้อยละ 70.73 หรือ จำนวน 29 ราย ใช้เงินทุนของตนเองทั้งหมดในการทำนา โดยเฉลี่ยรายละ 29,328 บาท มีชาวนาเพียง 2 รายหรือคิดเป็นร้อยละ 4.88 ที่ใช้เงินกู้ทั้งหมดในการทำนาโดยใช้เงินกู้เฉลี่ยรายละ 30,000 บาท และมีชาวนาจำนวน 10 ราย ที่มีการใช้เงินทุนทั้งของตนเองและเงินกู้เฉลี่ยต่อรายเท่ากับ 26,000 และ 87,800 บาท ตามลำดับ (ตารางที่ 10)

ส่วนชาวนาที่ไม่ได้ปลูกข้าวอินทรีย์พบว่ามีชาวนา 5 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 55.56 ใช้เงินทุนของตนเองทั้งหมดในการทำนาเฉลี่ยรายละ 56,400 บาท มีชาวนาใช้เงินกู้ทั้งหมดมีหนึ่งรายเท่ากับ 30,000 บาท และมีชาวนาที่ใช้เงินกู้บางส่วนโดยเฉลี่ยใช้เงินตัวเองและกู้รายละ 6,500 บาท และ 28,500 บาท ตามลำดับ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 การใช้เงินทุนในการทำนาปี 2556 ของชาวนาผู้เข้าร่วมโครงการในจังหวัดอำนาจเจริญ

แหล่งเงินทุน	อินทรีย์			เคมี		
	ราย	%	บาท/ราย	ราย	%	บาท/ราย
ชาวนา	41	100.00		9	100.00	
ของตนเองทั้งหมด	29	70.73	29,328	5	55.56	56,400
กู้ทั้งหมด	2	4.88	30,000	1	11.11	30,000
กู้บางส่วน	10	24.39	113,800	3	33.33	116,667
ตนเอง			26,000			21,667
กู้			87,800			95,000

3.2.2 แหล่งเงินกู้

จากตารางที่ 11 ชาวนาผู้ปลูกข้าวอินทรีย์จำนวน 12 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 29.27 มีการกู้เงินมาใช้ในการทำนา โดยกู้จาก ธกส. มากที่สุดจำนวน 9 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 75 ของผู้กู้ทั้งหมด โดยกู้เงินจาก ธกส. เฉลี่ยรายละ 97,556 บาท ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7.17 ต่อปี รองลงมากู้จากกองทุนหมู่บ้านจำนวน 3 ราย โดยใช้เงินกู้เฉลี่ยรายละ 105,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 9.67 และกู้จากสหกรณ์ จำนวน 1 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 7.14 ของผู้กู้ทั้งหมด โดยมีเงินกู้ 20,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 9.00 ต่อปี (ตารางที่ 8)

สำหรับชาวนาผู้ปลูกข้าวเคมี มีการกู้เงินจำนวน 4 รายหรือเท่ากับร้อยละ 44.44 โดยกู้จาก ธกส. มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75 ของผู้กู้ทั้งหมด โดยกู้เงินเฉลี่ยรายละ 25,000 บาท ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 8.00 อีก 1 ราย กู้จากสหกรณ์การเกษตร จำนวน 200,000 บาท ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7.00 (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 11 แหล่งเงินกู้ของชาวนาในปี 2556 ของชาวนาผู้เข้าร่วมโครงการในจังหวัดอำนาจเจริญ

แหล่งเงินกู้	ราย	%	บาท/ราย	อัตราดอกเบี้ย (%/ปี)
ชาวนาปลูกข้าวอินทรีย์	41	100.00		
ไม่กู้	29	70.73		
กู้	12	29.27		
แหล่งเงินกู้	12	100.00		
ธกส.	9	75.00	97,556	7.17
กองทุนหมู่บ้าน	3	25.00	105,000	9.67
สหกรณ์การเกษตร	1	8.33	20,000	9.00
ชาวนาปลูกข้าวเคมี	9	100.00		
ไม่กู้	5	55.56		
กู้	4	44.44		
แหล่งเงินกู้	4	100.00		
ธกส.	3	75.00	25,000	8.00
สหกรณ์การเกษตร	1	25.00	200,000	7.00

3.4.การใช้แรงงานในการทำนา

การทำนายังคงใช้แรงงานคนมากกว่าแรงงานเครื่องจักร มีเพียงบางกิจกรรมเท่านั้นที่ชาวนาสามารถใช้แรงงานเครื่องจักรได้ เช่น การเตรียมดิน และการเก็บเกี่ยว แต่กิจกรรมอื่นๆ ยังคงต้องใช้แรงงานคนเป็นหลัก โดยส่วนใช้แรงงานในครัวเรือน และแรงงานจ้าง ในบางกิจกรรมเช่น ในกิจกรรม ถอนกล้า ดำนา การ เก็บเกี่ยวและนวด เป็นต้น จากการศึกษาตามตารางที่ 12 พบว่า ในการปลูกข้าวอินทรีย์มีการใช้แรงงานเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 6.31 วันงาน (1 วันงานเท่ากับ 1 คนทำงานวันละ 8 ชั่วโมง) โดยใช้แรงงานในครัวเรือน 5.18 วันงาน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.91 ของการใช้แรงงานทั้งหมด โดยมีกิจกรรมการดำนาใช้แรงงานมากที่สุด เฉลี่ยไร่ละ 2.15 วันงาน หรือเท่ากับร้อยละ 34.07 ของการใช้แรงงานทั้งหมด รองลงมาคือ ใช้แรงงานในการเก็บเกี่ยวและนวดเท่ากับ 1.49 วันงาน หรือคิดเป็นร้อยละ 23.61 ของการใช้แรงงานทั้งหมด

สำหรับการปลูกข้าวหอมมะลิเคมี มีการใช้แรงงานโดยเฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ 9.24 วันงาน ซึ่งสูงกว่าการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ โดยใช้แรงงานในครอบครัว 8.58 วันงาน คิดเป็นร้อยละ 52.96 ของการใช้แรงงานทั้งหมด และใช้แรงงานจ้างเพียง 0.65 วันงานหรือเท่ากับร้อยละ 7.04 เมื่อพิจารณาถึงการใช้แรงงานเป็นรายกิจกรรม จะพบว่ากิจกรรมดำนาใช้แรงงานมากที่สุดเท่ากับ 3.62 วันงาน ซึ่งเท่ากับร้อยละ 39.22 ของการใช้แรงงานทั้งหมด กิจกรรมที่ใช้แรงงานต่อไร่มากรองลงมาคือ กิจกรรมเก็บเกี่ยวและนวด เท่ากับไร่ละ 2.57 วันงาน หรือ คิดเป็นร้อยละ 27.84 ของการใช้แรงงานทั้งหมด (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 การใช้แรงงานในการทำนาปีปีการผลิต 2556 ในจังหวัดอำนาจเจริญ

กิจกรรมแรงงาน	อินทรีย์ (วันงาน/ไร่)			เคมี(วันงาน)		
	แรงงาน	แรงงาน	รวม	แรงงาน	แรงงาน	รวม
	ครัวเรือน	จ้าง		ครัวเรือน	จ้าง	
1. ไถเตรียมแปลงเพาะกล้า	0.08	0.01	0.09	0.11	0.02	0.13
2. เตรียมแปลงนา เฝ้าฟาง	0.08	0.01	0.09	0.14	0.05	0.19
3. ไถกลบฟาง	0.12	0.06	0.18	-	0.04	0.04
4. หว่านเมล็ดข้าว กรณีนาหว่าน	0.04	0.01	0.04	0.07	-	0.07
5. ถอนกล้า	0.61	0.27	0.88	1.13	0.08	1.21
6. สูบน้ำเข้านา	0.05	0.00	0.05	0.07	0.01	0.08
7. ดำนา	1.77	0.38	2.15	3.43	0.20	3.62
8. ใส่ปุ๋ย	0.19	-	0.19	0.26	-	0.26
9. ถอนหญ้า/ฆ่าหญ้า/คุมหญ้า	0.37	0.00	0.37	0.50	-	0.50
10. กำจัดศัตรูข้าว	0.02	-	0.02	0.02	-	0.02
11. ถอนข้าวดีด	0.03	-	0.03	0.07	-	0.07
12. ตรวจแปลงนาเปิดปิดน้ำเข้า	0.21	-	0.21	0.06	-	0.06
13. เก็บเกี่ยวและนวด	1.29	0.20	1.49	2.52	0.05	2.57
14. ขนไปตากและเก็บในยุ้งฉาง	0.25	0.02	0.27	0.18	0.07	0.25
15. ค่าสีข้าว	0.07	0.16	0.24	-	0.09	0.09
16. การขนส่ง	0.01	0.00	0.02	0.03	0.05	0.08
รวม	5.18	1.13	6.31	8.58	0.65	9.23

3.5. เมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิ

เมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิที่ชาวนาใช้ในการปลูกข้าวนาปี ปี 2556 ส่วนใหญ่มาจากการเก็บไว้เองจากผลผลิตที่ฤดูการผลิตที่ผ่านมา โดยชาวนาที่ปลูกข้าวอินทรีย์มีเพียง 3 ราย ที่ซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิใช้โดยใช้เมล็ดพันธุ์โดยเฉลี่ยไร่ละ 3.28 กิโลกรัม ส่วนชาวนาที่ปลูกข้าวหอมมะลิเคมีเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิที่เก็บไว้เองทั้งหมดโดยใช้เมล็ดพันธุ์โดยเฉลี่ยไร่ละ 7.30 กิโลกรัม จะเห็นได้ว่าอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ต่อไร่ค่อนข้างต่ำ เพราะเป็นการทำนาดำซึ่งใช้เมล็ดพันธุ์ต่อไร่ในปริมาณที่ต่ำกว่าการทำนาหว่าน (ตารางที่ 13)

3.6. การใช้ปุ๋ยเคมี

การใช้ปุ๋ยเคมีของชาวนาที่ปลูกข้าวเคมี 9 ราย ใช้ปุ๋ยสูตร 16-16-18 มากที่สุด 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.56 ปริมาณใช้โดยเฉลี่ยไร่ละ 8.47 กิโลกรัม สูตรที่ใช้มากรองลงมาคือสูตร 15-15-15 โดยเฉลี่ยไร่ละ 4.44 กิโลกรัม นอกจากนี้ก็มีสูตร 16-8-8 และสูตร 46-0-0 โดยปริมาณใช้รวมทุกสูตร เท่ากับไร่ละ 18.15 กิโลกรัม

3.7. การใช้ปุ๋ยอินทรีย์

ปุ๋ยอินทรีย์มีหลายชนิด เช่น ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ และน้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น โดยเกษตรกรที่ปลูกข้าวอินทรีย์ใช้ปุ๋ยคอกมากที่สุด จำนวน 31 ราย หรือร้อยละ 75.61 ของชาวนาที่ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ทั้งหมด โดยใช้เฉลี่ยไร่ละ 206.84 กิโลกรัม ใช้มากรองลงมา คือปุ๋ยชีวภาพมีผู้ใช้ 26 ราย หรือร้อยละ 63.41 ใช้ปุ๋ยชีวภาพโดยเฉลี่ยไร่ละ 29.50 กิโลกรัม

สำหรับชาวนาที่ใช้ปุ๋ยเคมีก็มีการใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมักด้วย คิดเป็นร้อยละ 44.44 และ 33.33 โดยใช้เป็นปริมาณไร่ละ 8.47 และ 10.48 กิโลกรัม ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังมีการใช้สารชีวภาพในการกำจัดศัตรูข้าว มีชาวนา 1 ราย ทั้งของผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ และผู้ปลูกข้าวหอมมะลิเคมี (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 การใช้ปัจจัยการผลิตของชาวนาผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์และข้าวหอมมะลิเคมี ปี 2556

ชนิดปัจจัย	อินทรีย์			เคมี		
	ราย	ร้อยละ	กก./ไร่	ราย	ร้อยละ	กก./ไร่
จำนวนชาวนา	41	100		9	100	
เมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิ	41	100	3.28	9	100	8.96
ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15	-	-	-	4	44.44	4.44
ปุ๋ยเคมีสูตร 16-16-18	-	-	-	5	55.56	8.47
ปุ๋ยเคมีสูตร 16-8-8	-	-	-	1	11.11	1.21
ปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0	-	-	-	3	33.33	2.42
ปุ๋ยเคมีสูตร ไคโตซาน	-	-	-	1	11.11	1.61
ปุ๋ยพืชสด	15	36.59	7.14	-	-	-
ปุ๋ยคอก	31	75.61	206.84	4	44.44	8.47
ปุ๋ยหมัก	5	12.20	26.02	3	33.33	10.48
ปุ๋ยชีวภาพ	26	63.41	29.50	-	-	-
น้ำหมักชีวภาพ	1	2.44	32.03	-	-	-
การจัดการกับศัตรูข้าว						
1. สารชีวภาพ	1	2.44	0.20	1	11.11	0.81

4. โครงสร้างต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลิ

4.1. ต้นทุนและผลตอบแทนเฉลี่ยต่อไร่

ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ ประกอบด้วยต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ทั้งหมด ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยต่อไร่ ต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อไร่ ทั้งที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด

ต้นทุนการผลิตต่อไร่โดยเฉลี่ยของชาวนาที่ปลูกข้าวหอมมะลินิพันธ์ที่มีต้นทุนทั้งหมด เท่ากับ 3,957.49 โดยเป็นต้นทุนที่เป็นเงินสด 1,657.01 และไม่เป็นเงินสดไร่ละ 2,300.48 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 58.13 ของต้นทุนทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ชาวนาใช้ต้นทุนเงินสดน้อยกว่าต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดเพราะมีหลายปัจจัยการผลิต ชาวนาไม่ต้องจ่ายจริง เช่น ค่าแรงงานในครอบครัว เมล็ดพันธุ์ที่เก็บไว้เอง และปุ๋ยอินทรีย์ต่างๆที่ผสมใช้เอง เป็นต้น เมื่อพิจารณาตามประเภทต้นทุนแล้ว พบว่า ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 3,117.64 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 78.78 โดยเป็นค่าแรงงานในกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่ การเตรียมดินถึงเก็บเกี่ยว รวมไร่ละ 1,892.21 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 47.81 ของต้นทุนทั้งหมด โดยมีค่าแรงงานในกิจกรรมเก็บเกี่ยวเฉลี่ยต่อไร่มากที่สุด เท่ากับไร่ละ 579.80 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.65 ของต้นทุนทั้งหมดรองลงมาเป็นค่าแรงงานในการดำนา เท่ากับไร่ละ 556.12 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 14.05 ของต้นทุนทั้งหมด ต้นทุนผันแปรประเภทที่ 2 คือ ค่าวัสดุการเกษตรต่างๆ เช่น เมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย และค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น รวมทุกชนิดโดยเฉลี่ยเท่ากับไร่ละ 1,077.52 คิดเป็นร้อยละ 27.23 ของต้นทุนทั้งหมด โดยมีค่าปุ๋ยคอกทั้งหมดไร่ละ 391.63 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.90 บาทของต้นทุนทั้งหมด

สำหรับต้นทุนคงที่ เช่นค่าเสื่อมราคา ค่าใช้ที่ดิน และค่าภาษีที่ดินเท่ากับ ไร่ละ 839.85 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 21.22 ของต้นทุนทั้งหมด (ตารางที่ 14)

สำหรับชาวนาที่ปลูกข้าวหอมมะลิแบบเคมี มีต้นทุนการผลิตทั้งหมดเฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ 4,776.21 บาท โดยเป็นต้นทุนที่เป็นเงินสด 1,514.98 บาท และไม่เป็นเงินสด 3,261.23 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.72 และ 68.28 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ แบ่งเป็นต้นทุนผันแปร ไร่ละ 13,793.13 บาท คิดเป็นร้อยละ 79.42 ของต้นทุนทั้งหมดโดยเป็นค่าแรงงานในกิจกรรมต่างๆ 2,706.39 บาท คิดเป็นร้อยละ 56.66 ของต้นทุนทั้งหมด ซึ่งมีค่าแรงงานในกิจกรรมดำนามากที่สุดเฉลี่ยไร่ละ 893.55 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.71 ของต้นทุนทั้งหมด รองลงมาเป็นค่าแรงงานเก็บเกี่ยวไร่ละ 743.15 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.56 ของต้นทุนทั้งหมด ต้นทุนผันแปรที่เป็นวัสดุการเกษตรต่างๆ เช่น ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ยเคมี ค่าปุ๋ยคอก และน้ำมันเชื้อเพลิง รวมทั้งหมดเท่ากับไร่ละ 794.26 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.63 ของต้นทุนทั้งหมด ต้นทุนผันแปรอีกประเภทหนึ่ง คือ ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์เกษตรต่างๆ เฉลี่ยไร่ละ 292.45 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 6.12 ของต้นทุนทั้งหมด

สำหรับต้นทุนคงที่ประกอบด้วย ค่าใช้ที่ดิน ค่าภาษีที่ดิน และค่าเสื่อมราคาของอุปกรณ์ต่างๆ รวมไร่ละ 983.08 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.58 ของต้นทุนทั้งหมด (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 ต้นทุนและผลตอบแทนที่ชาวนาได้รับจากการปลูกข้าวนาปีหอมมะลิอินทรีย์และหอมมะลิเคมี ในจังหวัด
อำนาจเจริญ ปีเพาะปลูก 2556

(หน่วย : บาท/ไร่)

รายการ	อินทรีย์				เคมี			
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ
ต้นทุนผันแปร	1,655.01	1,462.63	3,117.64	78.78	1,512.98	2,280.15	3,793.13	79.42
1) ค่าแรงงาน	513.28	1,378.93	1,892.21	47.81	650.24	2,056.15	2,706.39	56.66
ไถเตรียมแปลงเพาะกล้า	19.35	10.28	29.63	0.75	59.68	-	59.68	1.25
เตรียมแปลงนา เฝ้าฟาง	24.56	17.65	42.21	1.07	177.02	46.45	223.47	4.68
ไถกลบฟาง	44.37	31.63	76.00	1.92	50.40	-	50.40	1.06
หว่านเมล็ดพันธุ์	5.27	32.56	37.83	0.96	15.97	45.97	61.94	1.30
ถอนกล้า	77.41	162.95	240.36	6.07	19.35	277.42	296.77	6.21
สูบน้ำเข้านา	7.61	13.23	20.84	0.53	2.42	16.94	19.36	0.41
ดำนา	94.49	461.63	556.12	14.05	56.45	837.10	893.55	18.71
ใส่ปุ๋ย	-	51.43	51.43	1.30	-	65.32	65.32	1.37
ถอนหญ้า/ฆ่าหญ้า/คุมหญ้า	1.47	99.16	100.63	2.54	-	123.39	123.39	2.58
กำจัดศัตรูข้าว	-	6.01	6.01	0.15	-	4.03	4.03	0.08
ถอนข้าวดีด	-	7.61	7.61	0.19	-	16.94	16.94	0.35
ตรวจแปลงนาเปิดปิดน้ำเข้า	-	59.26	59.26	1.50	-	14.52	14.52	0.30
เก็บเกี่ยวและนวด	233.28	346.52	579.80	14.65	194.76	548.39	743.15	15.56
ขนไปตากและเก็บในยุ้งฉาง	4.14	67.26	71.40	1.80	35.48	43.55	79.03	0.17
การขนส่ง	1.33	8.41	0.25	0.25	38.71	16.13	54.84	1.15
ค่าอาหารและเครื่องมือ	-	3.34	3.34	0.08	-	-	-	-

ตารางที่ 14 ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของการปลูกข้าวนาปีหอมมะลิอินทรีย์และหอมมะลิเคมี ในจังหวัดอำนาจเจริญ ปีเพาะปลูก 2556 (ต่อ)

(หน่วย : บาท/ไร่)

รายการ	อินทรีย์				เคมี			
	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	ร้อยละ	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	ร้อยละ
2) ค่าวัสดุการเกษตร	993.82	83.70	1,077.52	27.23	570.25	224.00	794.26	16.63
ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิ	9.43	83.70	93.13	2.35	0.00	224.00	224.00	4.69
ค่าปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15	-	-	-	0	74.11	-	74.11	1.55
ค่าปุ๋ยเคมีสูตร 16-16-18	-	-	-	0	153.31	-	153.31	3.21
ค่าปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0	-	-	-	0	34.84	-	34.84	0.73
ค่าปุ๋ยเคมีสูตร โคโตซาน	-	-	-	0	54.84	-	54.84	1.15
ค่าปุ๋ยพืชสด	19.12	-	19.12	0.48	-	-	-	-
ค่าปุ๋ยคอก	391.63	-	391.63	9.90	34.27	-	34.27	0.72
ค่าปุ๋ยหมัก	172.23	-	172.23	4.35	-	-	-	-
ค่าปุ๋ยชีวภาพ	212.95	-	212.95	5.38	64.60	-	64.60	1.34
ค่าน้ำหมักชีวภาพ	52.78	-	52.78	1.33	-	-	-	-
ค่าถอนหญ้า/ฆ่าหญ้า	-	-	-	-	2.42	-	2.42	0.05
ค่าการจัดการกับศัตรูข้าว	1.20	-	1.20	0.03	5.73	-	5.73	0.12
ค่าซื้ออุปกรณ์สิ้นเปลือง	3.74	-	3.74	0.09	-	-	-	-
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	70.74	-	70.74	1.79	146.14	-	146.14	3.06
3) ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	147.91	0.00	147.91	3.74	292.49	0.00	292.49	6.12
ต้นทุนคงที่	2.00	837.85	839.85	21.22	2.00	981.08	983.08	20.58
ค่าใช้ที่ดิน	0.00	222.00	222.00	5.61	0.00	222.00	222.00	4.65
ค่าภาษีที่ดิน	2.00	0.00	2.00	0.05	2.00	0.00	2.00	0.04
ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	-	615.85	615.85	15.56	-	759.08	759.08	15.89
รวมต้นทุนทั้งหมด	1,657.01	2,300.48	3,957.49	100.00	1,514.98	3,261.23	4,776.21	100.00

4.2. ผลตอบแทนจากการผลิตข้าวหอมมะลิเฉลี่ยต่อไร่

ผลตอบแทนต่อไร่ประกอบด้วยผลผลิตต่อไร่ รายได้ต่อไร่เท่ากับผลผลิตต่อไร่ x ราคา

รายได้สุทธิต่อไร่เท่ากับรายได้ต่อไร่ลบต้นทุนผันแปรต่อไร่

กำไรต่อไร่เท่ากับรายได้ต่อไร่ลบด้วยต้นทุนทั้งหมดต่อไร่

ผลตอบแทนเหนือต้นทุนที่เป็นเงินสดทั้งหมดเท่ากับรายได้ต่อไร่ลบด้วยต้นทุนที่เป็นเงินสดทั้งหมดต่อไร่

4.2.1 ผลผลิตต่อไร่

จากการสำรวจพบว่าในปี 2556 ชาวนาที่ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ได้ผลผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 353.22 กิโลกรัม โดยส่วนใหญ่ชาวนาได้ผลผลิตอยู่ในช่วงระหว่าง 300-399 กิโลกรัม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.15 ของชาวนาผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ทั้งหมด โดยมีผู้ได้ผลผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ยต่อไร่ต่ำที่สุดและสูงสุด เท่ากับ 136.36 และ 900 กิโลกรัมตามลำดับ (ตารางที่ 12)

สำหรับผู้ปลูกข้าวหอมมะลิเคมี ในปี 2556 ได้ผลผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ยต่อไร่ทั้งหมด เท่ากับ 345.74 กิโลกรัม โดยได้ผลผลิตต่อไร่ในช่วง 400-499 กิโลกรัม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.44 ของผู้ปลูกข้าวหอมมะลิเคมีทั้งหมด โดยมีผู้ได้ผลผลิตต่อไร่ต่ำสุดเท่ากับ 200 กิโลกรัมต่อไร่ และสูงสุดเท่ากับ 790 กิโลกรัมต่อไร่ (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 ผลผลิตข้าวเปลือกหอมมะลิ โดยเฉลี่ยต่อไร่ ในปี 2556 ของชาวนาในจังหวัดอำนาจเจริญ

ผลผลิตต่อไร่ (กก.)	อินทรีย์		เคมี	
	ราย	%	ราย	%
ชาวนา	41	100.00	9	100.00
100-199	2	4.88	0	0
200-299	7	17.07	3	33.33
300-399	14	34.15	0	0
400-499	10	24.39	4	44.44
500-599	4	9.76	1	11.11
600-699	2	4.88	0	0
700-799	1	2.44	1	11.11
900	1	2.44	0	0
ต่ำสุด (กก./ไร่)		136.36		200
สูงสุด (กก./ไร่)		900.00		790
เฉลี่ย (กก./ไร่)		353.22		345.74

4.2.2 การกระจายผลผลิต

การกระจายผลผลิตข้าวเปลือกหอมมะลิที่ผลิตได้โดยเฉลี่ยต่อไร่ ซึ่งผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ได้ผลผลิตต่อไร่เท่ากับ 353.22 กิโลกรัม จะนำไปขายในตลาดทั่วไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.33 ของผลผลิตทั้งหมด หรือเท่ากับ 251.95 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาเข้าโครงการรับจำนำร้อยละ 17.87 ของผลผลิตหรือเท่ากับร้อยละ 63.12 กิโลกรัม นอกจากนี้ยังเก็บไว้บริโภค ทำพันธุ์และเลี้ยงสัตว์ เท่ากับร้อยละ 9.66 0.79 และ 0.34 ของผลผลิตทั้งหมด ตามลำดับ

สำหรับผู้ปลูกข้าวหอมมะลิเคมีในปี 2556 นำผลผลิตเข้าร่วมโครงการรับจำนำมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.47 ของผลผลิตทั้งหมด รองลงมาคือ ขายทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 16.54 และเก็บไว้บริโภค ทำพันธุ์และเลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 14.20 3.63 และ 0.15 ของผลผลิตทั้งหมด ตามลำดับ (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 การกระจายผลผลิตข้าวเปลือกที่ผลิตได้ในปี 2556 และชาวนาในจังหวัดอำนาจเจริญ

	หอมมะลิอินทรีย์		หอมมะลิเคมี	
	กก./ไร่	%	กก./ไร่	%
ผลผลิตต่อไร่	353.22	100.00	345.74	100.00
ทำพันธุ์	2.79	0.79	12.55	3.63
บริโภค	34.12	9.66	49.10	14.20
เลี้ยงสัตว์	1.20	0.34	0.52	0.15
ขายทั่วไป	251.95	71.33	57.19	16.54
เข้าโครงการจำหน่าย	63.12	17.87	226.36	65.47

4.2.3. แหล่งขาย

จากตารางที่ 16 ชาวนาผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในปี 2556 ขายผลผลิตข้าวเปลือกให้กับกลุ่มข้าวสัจจะธรรมมากที่สุด จำนวน 16 รายคิดเป็นร้อยละ 40.00 ของผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ทั้งหมด นอกจากนี้ยังขายให้กับโรงสีในอำเภอ โรงสีในจังหวัด สมาคมเกษตรก้าวหน้า กลุ่มเกษตรกร กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและมีบางส่วนเข้าโครงการรับจำหน่าย

ส่วนชาวนาที่ปลูกข้าวหอมมะลิเคมี ขายให้กับโรงสีในอำเภอ 3 ราย และขายให้โรงสีในจังหวัด 4 ราย และเข้าโครงการรับจำหน่าย 2 ราย

ตารางที่ 17 แหล่งขายผลผลิตข้าวเปลือกหอมมะลิของชาวนาในจังหวัดอำนาจเจริญ ปีการผลิต 2556

แหล่งขาย	หอมมะลิอินทรีย์		หอมมะลิเคมี	
	ราย	%	ราย	%
ชาวนา	40	100.00	9	100.00
กลุ่มสัจธรรม	18	45.00	-	-
โรงสีในอำเภอ	5	12.5	3	33.33
โรงสีในจังหวัด	3	7.5	4	44.44
กลุ่มเกษตรกร	4	10.00	-	-
พ่อค้า	5	12.50		
สมาคมเกษตรก้าวหน้า	3	7.50	-	-
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการเกษตร	1	2.50	-	-
จำหน่าย	1	2.50	2	22.22

4.2.4ราคาข้าวเปลือกที่ขายได้

ราคาข้าวเปลือกหอมมะลิอินทรีย์ที่ชาวนาขายได้ โดยเฉลี่ยในปี 2556 เท่ากับกิโลกรัมละ 19.51 บาท โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ขายได้ในราคา กิโลกรัมละ 20 บาท มากที่สุด เท่ากับ 32 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 80 ของชาวนาที่ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ โดยมีชาวนาขายได้ราคาต่ำสุดเท่ากับ 13.75 บาทต่อกิโลกรัม และขายได้ราคาสูงสุดเท่ากับกิโลกรัมละ 21 บาท (ตารางที่ 17)

ส่วนราคาข้าวเปลือกหอมมะลิเคมีมีชาวนาขายได้ราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 18.77 บาท ต่ำกว่าข้าวเปลือกหอมมะลิอินทรีย์เพียงกิโลกรัมละ 0.74 บาทเท่านั้น โดยชาวนาที่ปลูกข้าวหอมมะลิเคมีขายได้ราคาต่ำสุดเท่ากับกิโลกรัมละ 13.33 บาท และขายได้ราคาสูงสุดเท่ากับ 20.44 บาทต่อกิโลกรัม (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 18 ราคาข้าวเปลือกหอมมะลิที่ขายได้โดยเฉลี่ยต่อกิโลกรัม ปี 2556 ในจังหวัดอำนาจเจริญ

ช่วงราคา (บาท/กก.)	หอมมะลิอินทรีย์		หอมมะลิเคมี	
	ราย	%	ราย	%
จำนวนเกษตรกร	40	100.00	9	100.00
10-15.99	3	7.50	2	22.22
16-19.99	3	7.50	3	33.33
20	32	80.00	3	33.33
>20	2	5.00	1	11.11
ต่ำสุด (บาท/กก.)	13.75		13.33	
สูงสุด (บาท/กก.)	21		20.44	
เฉลี่ย (บาท/กก.)	19.51		18.77	

4.2.5กำไรจากการผลิตข้าวหอมมะลิ

ผลตอบแทนจากการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์และข้าวหอมมะลิเคมี โดยเฉลี่ยต่อไร่ ปีการผลิต 2556 ดังตารางที่ 18 โดยชาวนาผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ได้ผลผลิตต่อไร่เฉลี่ย 353.22 กิโลกรัม ขายได้ราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 19.53 บาท ได้รายได้ไร่ละ 6,898.39 บาท ได้รายได้สุทธิ 3,780.75 บาท (หักค่าใช้จ่ายเฉพาะต้นทุนผันแปร) โดยได้กำไรไร่ละ 2,940.90 บาท และถ้าหากพิจารณาเฉพาะต้นทุนที่เป็นเงินสดทั้งหมดเท่านั้น ชาวนาก็จะได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนที่เป็นเงินสดเท่ากับไร่ละ 5,241.38 บาท

สำหรับชาวนาผู้ปลูกข้าวหอมมะลิเคมีในปี 2556 ได้ผลผลิตเฉลี่ยเท่ากับไร่ละ 345.74 กิโลกรัม ขายได้ราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 18.77 บาท ได้รายได้ทั้งหมดไร่ละ 6,489.54 บาท ได้รายได้สุทธิเท่ากับไร่ละ 2,696.41 และได้กำไรไร่ละ 1,713.33 บาท และมีผลตอบแทนเหลือต้นทุนที่เป็นเงินสดทั้งหมดเท่ากับไร่ละ 4,974.56

จะเห็นได้ว่าการปลูกข้าวหอมมะลิเคมีให้ผลตอบแทนที่ต่ำกว่าการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ทั้งในด้านผลผลิตต่อไร่และกำไรต่อไร่

หากวิเคราะห์ถึงผลผลิตค้มนทุ่นกิโลกรัมต่อไร่ และราคาค้มนทุ่นบาทต่อกิโลกรัมแล้วจะเห็นได้ว่าการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์มีผลผลิตต่อไร่ค้มนทุ่นเท่ากับ 202.64 กิโลกรัม และราคาค้มนทุ่นเท่ากับ 11.20 บาทต่อกิโลกรัมซึ่งต่ำกว่าการปลูกข้าวหอมมะลิเคมีซึ่งมีผลผลิตค้มนทุ่นต่อไร่และราคาค้มนทุ่นบาทต่อกิโลกรัมเท่ากับ 254.46 กิโลกรัมต่อไร่และ 13.81 บาทต่อกิโลกรัม (ตารางที่ 18) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์มีความเสี่ยงต่อการขาดทุนต่ำกว่าการปลูกข้าวหอมมะลิแบบเคมี

อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาถึงต้นทุนและกำไรโดยเฉลี่ยต่อกิโลกรัมผลผลิตที่ผลิตได้ของชาวนาแต่ละรายแล้วพบว่าส่วนใหญ่มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อกิโลกรัมดังตารางผนวกที่ 2 มีความแตกต่างกันมาก ซึ่งขึ้นอยู่กับต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ที่ผลิตได้ บางคนมีต้นทุนคงที่มากเนื่องมีอุปกรณ์การเกษตรมากมีราคาแพงแต่เนื่องที่การผลิตมีน้อยทำให้มีต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อไร่สูง และหากได้ผลผลิตต่อไร่ต่ำอีกก็จะยิ่งทำให้ต้นทุนต่อกิโลกรัมสูงและถ้าขายได้ราคาต่ำอีกด้วยก็จะทำให้ขาดทุนหรือได้กำไรน้อยจากตารางที่ 19 จะเห็นได้ว่าชาวนาส่วนใหญ่ที่ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อกิโลกรัมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 7.00 บาทมากที่สุดเท่ากับร้อยละ 21.95 ของชาวนาผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ทั้งหมด มารองลงมาอยู่ในช่วง 7.01 ถึง 9.00 บาท มากที่สุดเท่ากับร้อยละ 19.51 โดยมีต้นทุนต่ำที่สุดเท่ากับ 2.92 บาทต่อกิโลกรัม และสูงสุดเท่า 27.55บาทต่อกิโลกรัม หรือมีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 11.20 บาทต่อกิโลกรัม

สำหรับชาวนาที่ปลูกข้าวหอมมะลิเคมีในปี 2556 มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับกิโลกรัมละ 13.81บาทซึ่งสูงกว่ากรณีปลูกข้าวอินทรีย์ โดยส่วนใหญ่มีต้นทุนอยู่ในช่วงมากกว่า 11.01ถึง13.00 บาทมากที่สุดเท่าร้อยละ 33.33ของชาวนาผู้ปลูกแบบเคมีทั้งหมดรองลงมาร้อยละ 22.22 มีต้นทุนอยู่ระหว่าง 9.01 ถึง 11.00 บาทต่อกิโลกรัม โดยมีต้นทุนต่อกิโลกรัมต่ำสุดและสูงสุดเท่ากับ 7.98 และ 27.77 บาท

กำไรต่อกิโลกรัม

ชาวนาผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในปี2556 จำนวน 41 รายขาดทุน 3 รายโดยขาดทุนระหว่างกิโลกรัมละ 0.72 ถึง 7.55 บาท มีชาวนาได้กำไร 38 รายคิดเป็นร้อยละ 92.68 โดยได้กำไรระหว่างกิโลกรัมละ 7.01 ถึง 10.00 บาทมากที่สุดเท่ากับ 26.32 ของผู้ได้กำไรทั้งหมด โดยได้กำไรต่ำสุดและสูงสุดเท่ากับกิโลกรัมละ 1.73 และ 17.08 บาท

สำหรับชาวนาที่ปลูกข้าวหอมมะลิแบบเคมี จำนวน9รายขาดทุน 2 ราย โดยขาดทุนเท่ากับ 5.96 และ 7.77 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนชาวนาที่ได้กำไร 7 ราย โดยได้กำไรระหว่างกิโลกรัมละ 7.01ถึง 10.00 บาทมากที่สุดเท่ากับร้อยละ 42.86 ของชาวนาที่ได้กำไร กำไรต่ำสุดและสูงสุดเท่ากับ 1.15และ10.95 บาท (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 19 ผลตอบแทนโดยเฉลี่ยต่อไร่ที่ชาวนาได้รับจากการปลูกข้าวนาปีหอมมะลิอินทรีย์และหอมมะลิเคมี ในจังหวัดอำนาจเจริญ ปีเพาะปลูก 2556

รายการ	อินทรีย์	เคมี
	บาท/ไร่	บาท/ไร่
1. ต้นทุนทั้งหมด	3,957.49	4,776.21
1.1 ต้นทุนผันแปร	3,117.64	3,793.13
1.2 ต้นทุนคงที่	839.85	983.08
2. ต้นทุนที่เป็นเงินสดทั้งหมด	1,657.01	1,514.98
3. ผลผลิตต่อไร่ (กก.)	353.22	345.74
4. ราคาที่ขายได้	19.53	18.77
5. รายได้	6,898.39	6,489.54
6. รายได้สุทธิ	3,780.75	2,696.41
7. กำไร	2,940.90	1,713.33
8. ผลตอบแทนเหนือต้นทุนที่เป็นเงินสดทั้งหมด	5,241.38	4,974.56
9. ผลผลิตค้ำทุน (กก./ไร่)	202.64	254.46
10. ราคาค้ำทุน	11.20	13.81

ตารางที่ 20 ต้นทุนเฉลี่ยต่อผลผลิตหนึ่งกิโลกรัมของการผลิตข้าวหอมมะลิ ปีการผลิต 2556 ของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการในจังหวัดอำนาจเจริญ

ต้นทุน (บาท/กก.)	อินทรีย์		เคมี	
	ราย	%	ราย	%
จำนวนชาวนา	41	100	9	100
≤ 7	9	21.95	0	0.00
7.01-9.00	8	19.51	2	22.22
9.01-11.00	6	14.63	1	11.11
11.01-13.00	7	17.07	3	33.33
13.01-15.00	3	7.32	1	11.11
15.01-17.00	3	7.32	0	0.00
17.01-19.00	3	7.32	0	0.00
19.01-21.00	1	2.44	0	0.00
>21	1	2.44	1	22.22
ต่ำสุด	2.92		7.98	
สูงสุด	27.55		27.77	
เฉลี่ย	12.20		13.81	

ตารางที่ 21 กำไรเฉลี่ยต่อผลผลิตหนึ่งกิโลกรัมของการผลิตข้าวหอมมะลิ ปีการผลิต 2556 ของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการในจังหวัดอำนาจเจริญ

กำไร (บาท/กก.)	อินทรีย์		เคมี	
	ราย	%	ราย	%
จำนวนชาวนา	41	100	9	100
ขาดทุน	3	7.32	2	22.22
กำไร	38	92.68	7	77.78
ขาดทุน	3	100	2	100
≤ 1	1	33.33	0	0.00
1.01 – 3.00	0	0.00	0	0.00
3.01 – 6.00	1	33.33	1	50.00
6.01 – 9.00	1	33.33	1	50.00
ได้กำไร	38	100	7	100.00
1.00 – 5.00	5	13.16	1	14.29
5.01 – 7.00	6	15.78	2	28.58
7.01 – 10.00	10	26.32	3	42.86
10.01 – 12.00	7	18.42	1	14.29
12.01 – 14.00	6	15.78	0	0.00
14.01 – 16.00	3	7.89	0	0.00
16.01 – 18.00	1	2.63	0	0.00
ต่ำสุด	1.73		1.15	
สูงสุด	17.08		10.95	
เฉลี่ย	8.33		4.96	

5. ปัญหาของชาวนา

จากการศึกษาถึงปัญหาของชาวนาที่จะเข้าร่วมโครงการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ พบว่า ในฤดูข้าวนาปี ปี 2556 ชาวนาส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านต่างๆ โดยชาวนา 42 ราย มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 84 ของชาวนาทั้งหมด มีปัญหาโดยมีปัญหาด้านขาดแคลนแรงงานในบางกิจกรรม เช่น ดำนา และเก็บเกี่ยว เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 50 ของชาวนาที่มีปัญหาทั้งหมด นอกจากนี้ก็มีปัญหาฝนทิ้งช่วง ทำให้ขาดน้ำ คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาก็เป็นปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดิน คิดเป็นร้อยละ 42.86 ของเกษตรกรที่มีปัญหาทั้งหมด เช่น ดินเป็นกรด เป็นต้นดินทราย .....ระดับไม่สม่ำเสมอ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาน้ำท่วม โรคไหม้กอรวง และแมลงเพลี้ย เป็นต้น (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 ปัญหาของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการ ปีการผลิต 2556/57 ในจังหวัดอำนาจเจริญ

ประเภทปัญหา	อินทรีย์		เคมี		รวม	
	ราย	%	ราย	%	ราย	%
จำนวนชาวนา	41	100.00	9	100.00	50	100.00
ไม่มีปัญหา	8	19.51	0	0.00	8	16
มีปัญหา	33	80.49	9	100	42	84.00
ขาดแรงงาน	19	57.58	2	22.22	21	50.00
ฝนทิ้งช่วง	19	57.58	2	22.22	21	50.00
ดินมีปัญหา	15	45.45	3	33.33	18	42.86
น้ำท่วม	14	42.42	3	33.33	17	40.48
โรค	6	18.18	4	44.44	10	23.81
ข้าวดีด	5	15.15	1	11.11	6	14.29
แมลงเพลี้ย	4	12.12	4	44.44	8	19.05
ราคาข้าวไม่แน่นอน	3	9.09	5	55.55	8	19.05
อื่นๆ	1	3.03	2	22.22	3	7.14

6. แนวโน้มการปลูกข้าวหอมมะลิ

จากการศึกษาถึงการปลูกข้าวหอมมะลิของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ พบว่าจะปลูกเท่าเดิมมากที่สุด จำนวน 29 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 58 ของชาวนาทั้งหมด โดยให้เหตุผลว่ามีเนื้อที่และแรงงานเท่าเดิม ชาวนาร้อยละ 28 จะปลูกเพิ่มขึ้น เพราะราคาข้าวสูงขึ้นและสภาพแวดล้อมดีขึ้น มีชาวนาอีกร้อยละ 14 หรือเท่ากับ 7 ราย จะปลูกข้าวหอมมะลิลดลง ต้องการปลูกข้าวพันธุ์อื่น และแบ่งพื้นที่ไปขุดสระ เป็นต้น (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 แนวโน้มการปลูกข้าวหอมมะลิของชาวนาในจังหวัดอำนาจเจริญที่เข้าร่วมโครงการ

	อินทรีย์		เคมี		รวม	
	ราย	%	ราย	%	ราย	%
จำนวนชาวนา	41	100.00	9	100.00	50	100.00
ปลูกเท่าเดิม	26	63.41	3	33.33	29	58
เพิ่มขึ้น	12	29.27	2	22.22	14	28
ลดลง	3	7.32	4	44.44	7	14

ภาคผนวก

เลขที่.....

ภาคผนวก ก

ใบสมัครเข้าร่วม

โครงการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวหอมมะลิอินทรีย์จ.อำนาจเจริญ

1. ชื่อ.....นามสกุล.....เบอร์
โทรศัพท์.....
บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ชื่อบ้าน.....
ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์.....

ข้อมูลทั่วไปของชาวนา

1. เรียนจบชั้นสูงสุด ( ) ต่ำกว่า ป.4 ( ) ชั้นประถมศึกษา ( ) มัธยมศึกษาตอนต้น
( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย ( ) ปริญญาตรี ( ) อื่นๆระบุ.....
3. อายุ.....ปี สมาชิกในครัวเรือน.....คน ช่วยทำนาเต็มเวลา ..... คน ช่วยทำนาบางกิจกรรม ..... คน
4. เนื้อที่ของตนเอง ..... ไร่ เช่า ..... ไร่
5. ในปี 2556 ทำนารวม.....ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์.....
6. รูปแบบการทำนา
( ) นาเคมี ( ) ระหว่างปรับเปลี่ยนเป็นอินทรีย์ ( ) อินทรีย์ไม่ได้รับการรับรอง
( ) อินทรีย์ได้รับการรับรองโดย.....
7. ได้ผลผลิตข้าวเปลือกหอมมะลิรวม.....กก.
เก็บไว้ทำพันธุ์.....กก. เก็บไว้กิน.....กก.
ขายทั่วไป.....กก. ขายโครงการรับจำนำ.....กก.
8. ในปี 2557 จะเข้าร่วมโครงการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวหอมมะลิอินทรีย์จำนวน ..... ไร่
( ) เข้าเต็มพื้นที่ ( ) เข้าบางส่วน เพราะ .....
9. สิ่งที่คาดหวังเมื่อเข้าร่วมโครงการ
( ) ความรู้ในเรื่องฐานข้อมูลการผลิตข้าวอินทรีย์
( ) อื่นๆ ระบุ.....

10. ความเห็นเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์หอมมะลิ	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(1.) ทำนาอินทรีย์มีความยุ่งยากกว่าทำนาเคมี					
(2.) ทำนาอินทรีย์มีต้นทุนต่ำกว่าทำนาเคมี					
(3.) ผู้ได้ประโยชน์มากที่สุดของการทำนาอินทรีย์คือผู้บริโภค					
(4.) การปรับเปลี่ยนจากการทำนาเคมีไปสู่การทำนาอินทรีย์ต้องใช้เวลาและอาจไม่สำเร็จ					
(5.) ผลผลิตข้าวเปลือกต่อไร่จากการทำนาอินทรีย์มักจะต่ำกว่าการทำนาเคมี					
(6.) ข้าวหอมมะลิอินทรีย์จะขายได้ราคาสูงกว่าข้าวหอมมะลิจากทำนาเคมี					
(7.) หากรัฐบาลยังมีโครงการรับจำนำข้าวอย่างต่อเนืองก็ไม่จำเป็นต้องทำนาอินทรีย์					
(8.) ข้าวอินทรีย์จะขายได้ในราคาสูงต้องผ่านการรับรองมาตรฐาน					
(9.) การทำนาอินทรีย์ควรมีการรวมกลุ่มการผลิตและรวมกลุ่มแปรรูปจำหน่ายจึงจะประสบความสำเร็จ					
(10.) ท่านไม่ค่อยแน่ใจเท่าไรนักว่าการเข้าร่วมโครงการนี้จะได้ประโยชน์จริง					

ภาคผนวก ข

โครงการวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ผลิตในเกษตรกรรายย่อย ภายใต้ชุดโครงการวิจัยการ
ขับเคลื่อนการพัฒนาสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรมระยะที่ 7
สถาบันวิชาการสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสอบถาม

การปลูกข้าวหอมมะลิ นาปี ปีการผลิต 2556

ผู้สัมภาษณ์.....
วันที่.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- ชื่อชานาที่จะเข้าโครงการ.....
บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ ..... ชื่อเรียกหมู่บ้าน.....ตำบล .....
อำเภอ ..... จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์.....
- เพศ ชาย หญิง
- อายุ.....ปี
- เรียนจบชั้น
 ไม่ได้เรียน จบ ป. 4 จบป.6
 จบ มัธยมศึกษาตอนต้น จบ มัธยมศึกษาปลาย. จบ ปวช./ปวส. จบปริญญาตรี
 อื่นๆระบุ.....
- อาชีพหลัก
 ทำนา ทำเกษตรอื่นระบุ..... รับจ้าง
 อื่นๆระบุ.....
- สมาชิกในครัวเรือน
6.1 ปัจจุบันครัวเรือนมีสมาชิกทั้งหมด.....คน
6.2 สมาชิกที่ช่วยปลูกข้าวเต็มที่.....คน
6.3 สมาชิกที่ช่วยปลูกข้าวครั้งคราว.....คน
6.4 มีแรงงานในครัวเรือนพอกับการทำนาหรือไม่
( ) พอ ( ) ไม่พอต้องจ้างในกิจกรรม.....

7. การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร

( ) ไม่เป็น เพราะ.....

( ) เป็นสมาชิก ของหน่วยงาน

( ) ธกส. ( ) สหกรณ์..... ( ) กลุ่ม.....

( ) กองทุนหมู่บ้าน ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

8. รูปแบบการทำนาใน ปี 2556 ( ) นาดำ ( ) นาหว่าน โดยเป็นแบบนา

( ) นาเคมี ( ) ระหว่างปรับเปลี่ยนเป็นนาอินทรีย์

( ) นาอินทรีย์ยังไม่ได้รับการรับรอง ( ) นาอินทรีย์ได้รับการรับรองจากหน่วยงาน

( ) อื่น ๆ ระบุ เช่น GAP.....

9. มีประสบการณ์ทำนามาแล้ว.....ปี

10. ปลูกข้าวอินทรีย์มาแล้ว.....ปี

แรงจูงใจที่เปลี่ยนมาปลูกข้าวอินทรีย์

.....
.....
.....
.....
.....
.....

แหล่งความรู้ที่ในการปลูกข้าวอินทรีย์มาจาก (ระบุชื่อบุคคลหน่วยงาน)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ได้รับการส่งเสริมแนะนำจาก (ระบุชื่อบุคคลหรือหน่วยงาน)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
 .....
 11. ชาวนาที่ยังไม่ได้ปลูกข้าวแบบอินทรีย์ใน ปี 2556 และคิดจะเปลี่ยนเป็นปลูกข้าวอินทรีย์โดยเข้าร่วมโครงการใน ปี 2557 มีแรงจูงใจอะไร

.....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....

12. ที่ดินทำนา ปีการผลิต 2556 มี.....แปลงรวม.....ไร่

แปลงที่	พื้นที่ (ไร่)	มูลค่าที่ดิน (บาท/ไร่)	การถือครองที่ดิน (✓)			กรณีเช่า(การจ่ายค่าเช่า)	
			เจ้าของ	ได้ทำฟรี	เช่า	เป็นเงินสด (บาท/ไร่/ฤดู)	เป็นข้าวเปลือก (กก./ไร่/ฤดู)
1							
2							
3							
4							
5							

13. ระบบการปลูกพืชในทีนาปี 2556-57

13.1 การปลูกข้าวหน้าฝน		ปลูกเดือน	เก็บเกี่ยวเดือน
ชนิดข้าวที่ปลูก	ไร่		
1.ข้าวหอมมะลิ			
2.ข้าวเหนียว			
3.			
4.			

13.2 ปลุกพืชหน้าแล้งหลังข้าว		ปลูกเดือน	เก็บเกี่ยว เดือน	ได้ผลผลิต (กก.)	กิน (กก.)	ขาย (กก.)	ราคา (บาท/ กก.)	รายได้ (บาท)
ชนิดพืช	ไร่							
1.แดงโม								
2.ผัก								
3.								
4.								

14. แหล่งเงินทุนในการทำนา

ในปี 2556 ใช้เงินทุนในการทำนารวม.....บาท เป็นของตัวเอง.....บาท

เงินกู้.....บาท

แหล่งเงินกู้	ปริมาณเงินกู้ (บาท)	อัตราดอกเบี้ย (%ต่อปี)	ระยะเวลา ชำระคืน (เดือน)	ค่างชำระ	
				ไม่ค่าง	ค่าง
☐ ธ.ก.ส					
☐ สหกรณ์การเกษตร					
☐ กองทุนหมู่บ้าน					
☐ พ่อค้า โรงสี					
☐ ธนาคารพาณิชย์					
☐ อื่นๆ ระบุ..... ญาติพี่น้อง..... กลุ่มเกษตรกร.....					

15. ทรัพย์สินถาวรของตนเองที่ได้ใช้ในกิจกรรมทำนาเท่านั้น ปีการผลิต 2556/57

ที่	ชนิด	จำนวน	ราคาซื้อ (บาท/หน่วย)	ใช้งาน มาแล้ว (ปี)	ค่าซ่อม บำรุง	% การใช้งาน กับการปลูกข้าว		
1	รถอีแต๋น							
2	รถปิคอัพ							
3	รถมอเตอร์ไซด์							
4	รถจักรยาน							
5	รถไถ 4 ล้อ							
6	รถไถเดินตาม							
7	รถเกี่ยวข้าว							
8	รถเข็นข้าว							
9	เครื่องสูบน้ำรวมท่อ							
10	ท่อสูบน้ำ							
11	เครื่องตัดหญ้า							
12	เครื่องพ่นเมล็ดข้าว							
13	เครื่องพ่นยาและ อุปกรณ์							
14	เครื่องคัดเมล็ดพันธุ์							
15	จอบ							
16	เคียว							
17	มีด							
18	ยั้งฉาง							
19	อื่นๆ ระบุ.....							
20								

ส่วนที่ 2 ค่าปัจจัยการผลิตใช้ตามกิจกรรมทำนาเช่นเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย สารเคมี สารชีวภาพและอื่นๆ เป็นต้น ทั้งที่ผลิตใช้เอง และที่ซื้อมาใช้ในการทำนาข้าวหอมมะลิ ปีการผลิต 2556 เท่านั้น โดยให้ถ้ามค่าใช้จ่ายรวมทั้งแปลง รวม.....ไร่

กิจกรรม	ผลิตใช้เอง			ซื้อ		
	ปริมาณ (ระบุนหน่วย)	ราคา (ถ้าต้องซื้อ)	รวม (บาท)	ปริมาณ (ระบุนหน่วย)	ราคา (บาทต่อหน่วย)	รวม (บาท)
1. ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิ						
2. ค่าปุ๋ย ใส่.....ครั้ง						
2.1 ค่าปุ๋ยใส่รองพื้น						
ปุ๋ยเคมีสูตร.....						
ปุ๋ยพืชสด.....						
ปุ๋ยคอก						
ปุ๋ยหมัก						
ปุ๋ยชีวภาพ						
อื่นๆ						
2.2 ใส่ปุ๋ยครั้งที่ 1 อายุข้าว.....วัน						
ปุ๋ยเคมีสูตร.....						
ปุ๋ยคอก						
ปุ๋ยหมัก						
ปุ๋ยชีวภาพ						
อื่นๆ.....						
2.3 ใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 อายุข้าว.....วัน						
ค่าปุ๋ยเคมีสูตร.....						
ค่าปุ๋ยคอก						
ค่าปุ๋ยชีวภาพ						
ค่าปุ๋ยหมัก						
อื่นระบุ.....						
2.4 ใส่ปุ๋ยครั้งที่ 3 อายุข้าว.....วัน						
ปุ๋ย.....						
3. การถอนหญ้า/ฆ่าหญ้า/คุมหญ้า						
รวม.....ครั้ง						
3.1 ครั้งที่ 1						
ค่ายาเคมี						
ค่ายาฆ่าหญ้า						
ค่ายาคุมหญ้า						

กิจกรรม	ผลิตใช้เอง			ซื้อ		
	ปริมาณ (ระบุ หน่วย)	ราคา (ถ้าต้อง ซื้อ)	รวม (บาท)	ปริมาณ (ระบุ หน่วย)	ราคา (บาทต่อ หน่วย)	รวม (บาท)
3.2 ครั้งที่ 2						
ค่ายาเคมี						
ค่ายาฆ่าหญ้า						
ค่ายาคูหญ้า						
ค่าสารชีวภาพ						
อื่นๆ.....						
4. การจัดการกับศัตรูข้าวเช่นโรค แมลง หอย ปู หนูรวม .....ครั้ง						
4.1 ครั้งที่ 1						
ค่ายาเคมีกำจัดแมลง						
ค่าสารเคมีกำจัดหนู						
ค่าสารชีวภาพ.....						
อื่นๆ.....						
4.2 ครั้งที่ 2						
ค่ายาเคมี						
ค่าสารชีวภาพ						
อื่นๆ.....						
5. ค่าซื้ออุปกรณ์สิ้นเปลืองในการทำนาที่มีอายุ ใช้งานไม่เกินหนึ่งปี.....						
6. อื่นๆ ระบุ.....						
.....						
.....						
.....						
.....						
.....						

ส่วนที่ 3 ค่าแรงงานคนและแรงงานเครื่องจักรของตนเองและจ้างในปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการผลิต 2556 เท่านั้น โดยให้ถามค่าใช้จ่ายรวมทั้งแปลงรวมเนื้อที่.....ไร่ กิจกรรมใดที่ทำพร้อมกันถ้าแยกค่าแรงไม่ได้ก็ให้รวมเข้าด้วยกัน

กิจกรรม	เดือนที่ทำ	แรงงานคนและเครื่องจักรของครอบครัว					จ้างแรงงานคนและเครื่องจักร				
		จำนวน คนที่ทำ	จำนวน วันที่ทำ	ค่าจ้างในท้องที่ (ถ้าต้องจ้าง)	ค่า น้ำมัน	รวม (บาท)	จำนวน คนที่ทำ	จำนวน วันที่ทำ	ค่าจ้าง(บาท/วัน หรือบาทต่อไร่อื่นๆ)	ค่าเลี้ยงดู คนงาน(บาท)	รวม (บาท)
1. เตรียมแปลงเพาะกล้า											
ค่าแรงงานหว่านเมล็ดพันธุ์											
ค่าไถ.....ครั้ง											
ค่าน้ำมัน											
2. เตรียมแปลงนา เฝ้าฟาง											
ค่าแรงงาน											
ค่าไถ.....ครั้ง											
ค่าไถกลบฟาง											
3. หว่านเมล็ดข้าว กรณีนาหว่าน											
ค่าเมล็ดพันธุ์											
ค่าแรงงาน											
4. ถอนกล้า											
ค่าแรงงาน											
5. สูบน้ำเข้านา											
ค่าแรงงาน											
ค่าน้ำมัน											
ค่าไฟฟ้า											

กิจกรรม	เดือนที่ทำ	แรงงานคนและเครื่องจักรของครอบครัว					จ้างแรงงานคนและเครื่องจักร				
		จำนวน คน	จำนวนวัน	ค่าจ้าง	ค่า น้ำมัน	รวม (บาท)	จำนวน คน	จำนวนวัน	ค่าจ้าง	ค่าเลี้ยงดู	รวม (บาท)
6. ดำนนา											
ค่าแรงงาน											
7. การใส่ปุ๋ยรวม.....ครั้ง											
ค่าแรงงานใส่ปุ๋ยครั้งที่ 1											
ค่าแรงงานใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2											
ค่าแรงงานใส่ปุ๋ยครั้งที่ 3											
8. การถอนหญ้า/ฆ่าหญ้า/ คุมหญ้ารวม.....ครั้ง											
ค่าแรงงานถอนหญ้าตายหญ้า											
ค่าแรงงานฉีดยาฆ่าหญ้า											
ค่าแรงงานฉีดยาคุมหญ้า											
ค่าแรงงานฉีดสารชีวภาพกำจัด ศัตรูข้าว.....											
อื่นๆ.....											
9. การจัดการกับศัตรูข้าวเช่นโรค แมลง หอย ปู หนู											
ค่าแรงงาน											
10. การถอนข้าวดีด											
ค่าแรงงาน											

กิจกรรม	เดือนที่ทำ	แรงงานคนและเครื่องจักรของครอบครัว					จ้างแรงงานคนและเครื่องจักร				
		จำนวน คน	จำนวนวัน	ค่าจ้าง	ค่า น้ำมัน	รวม (บาท)	จำนวน คน	จำนวนวัน	ค่าจ้าง	ค่าเลี้ยงดู	รวม (บาท)
11. การตรวจแปลงนาเปิดปิดน้ำเข้า แปลงนา											
ค่าแรงงาน											
12. การเก็บเกี่ยว และนวด											
ค่าแรงงาน											
ค่าน้ำมัน											
13. ค่าขนไปตากและเก็บในยุ้งฉาง											
ค่าแรงงาน											
ค่าน้ำมัน											
14. ค่าสีข้าว											
15. ค่าขนไปขาย											
ค่าแรงงาน											
ค่าน้ำมัน											
ค่ารถบรรทุก											
16. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ระบุ.....											

ส่วนที่ 4 ผลผลิตข้าวเปลือกที่ผลิตได้ใน ปี 2556 ปลูกเดือน.....เก็บเกี่ยวเดือน..... ขายเดือน.....

4.1 การแบ่งใช้ประโยชน์จากข้าวเปลือกที่ผลิตได้

ชนิดข้าว	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตข้าวเปลือกที่ ได้ทั้งหมด (กก.)	การแบ่งใช้ประโยชน์					
			ทำพันธุ์ (กก.)	เก็บไว้กิน (กก.)	ใช้เลี้ยงสัตว์ (กก.)	จ่ายค่าเช่า (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ขายรวม (กก.)
ข้าวหอมมะลิ								
ข้าวเหนียว								

4.2 การขายข้าวเปลือกหอมมะลิในปี 2556

แหล่งขาย	ปริมาณข้าวที่ขาย (กก.)	%ความชื้น	ราคาขาย (บาท/กก.)	มูลค่าข้าว (บาท)	ค่าใช้จ่ายในการขายข้าว		ระยะทางจาก หมู่บ้าน (กม.)
					ค่าน้ำมัน	ค่ารถบรรทุก	
ขายที่บ้านชาวนา							
ขายสหกรณ์...							
.....							
ขายให้เกษตรกร							
.....							
ขายโรงสี.....							
.....							
เข้าโครงการรับจำนำ							
.....							
.....							
อื่นๆระบุ							

4.3 ข้าวเหนียวขายได้ราคา.....บาท/กก. ขายให้.....

ส่วนที่ 5 ลักษณะการตลาดข้าวเปลือกหอมมะลิกรณีไม่ได้เข้าโครงการรับจำนำของรัฐบาล

5.1 ลักษณะการขายผลผลิต ( ) เก็บเกี่ยวแล้วขายทันที เหตุผล

- .....
- ( ) มีการตากก่อน.....วัน แล้วขายเหตุผล.....
- ( ) เก็บในยุ้งฉางก่อน.....เดือน แล้วจึงขาย เหตุผล.....

5.2 มีอิสระในการขายให้ใครก็ได้ ( ) ไม่ได้ เพราะ..... ( ) ผูกมัดด้วยเงินกู้

- ( ) เงื่อนไขของการรวมกลุ่ม.....( ) อื่นระบุ .....
- ( ) ขายให้ใครก็ได้ .....
- .....

5.3 ผลผลิตส่วนใหญ่ขายให้กับ ( ) โรงสีในอำเภอ ( ) โรงสีจังหวัด (ระบุ).....

- ( ) ตลาดกลาง ( ) กลุ่มเกษตรกร
- ( ) สหกรณ์การเกษตร ( ) พ่อค้าคนกลาง/ผู้รวบรวม
- ( ) ขายโดยตรงให้กับผู้บริโภค ( ) อื่นๆ ระบุ .....

5.4 เหตุผลในการขายให้กับผู้รับซื้อตามข้อ 5.3 ( ) ใกล้เคียง/ขนไปขายสะดวก ( ) มีแหล่งรับซื้อที่เดียว

- ( ) ขายให้เป็นขาประจำ ( ) มีข้อผูกมัด
- ( ) อื่นๆ ระบุ .....

5.5 ท่านสามารถต่อรองราคาจากผู้รับซื้อได้หรือไม่ ( ) ไม่ได้..... ( ) ได้.....

5.6 วิธีการจ่ายเงิน ของผู้ซื้อ ( ) เงินสด ( ) เงินเชื่อ.....วัน

ส่วนที่ 6 ปัญหาโดยรวมที่ประสบในการปลูกข้าวหอมมะลิในปีการเพาะปลูก 2556

ปัญหา	ปัญหา		กรณีมีปัญหา ระบุปัญหาให้ชัดเจน
	ไม่มี	มี*	
ด้านการผลิต			
1 สภาพดินที่ปลูก			
2 เมล็ดพันธุ์			
3 ปุ๋ยเคมี			
4 สารเคมีต่าง ๆ			
5 แรงงาน			
6 โรค			
7 แมลง/เพลี้ย			
8 ฝนทิ้งช่วง			
9 น้ำท่วม			
10 ข้าวดีด			
11 เก็บเกี่ยว			
ด้านการตลาด			
12 ราคาข้าว			
13 ผู้รับซื้อ			
14 อื่น ๆ			

หมายเหตุ: *ระดับปัญหา 1. น้อย 2. ปานกลาง 3. มากที่สุด

ส่วนที่ 7 ในอีก3ปีข้างหน้าท่านมีแนวโน้มคิดจะเปลี่ยนแปลงเนื้อที่ปลูกข้าวหอมมะลิอย่างไร

- ( ) ลดเนื้อที่ที่ปลูกข้าวลง.....ไร่ สาเหตุเพราะ.....
- ( ) ปลูกข้าวเท่าเดิม สาเหตุเพราะ .....
- ( ) ปลูก ข้าวเพิ่มขึ้น.....ไร่ สาเหตุเพราะ .....
- ( ) อื่นๆระบุ.....

ส่วนที่ 8 ข้อคิดเห็นหรือทัศนคติเกี่ยวกับอาชีพทำนาข้าวหอมมะลิ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

ตารางภาคผนวกที่ 1 รายชื่อชาวนาผู้เข้าร่วมโครงการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ในจังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2557

รายชื่อ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่			อายุ	จบการศึกษา
		เลขที่	หมู่	ตำบล		
1	ชาญชิต นิยมธรรม	170	3	นาเวียง	เสนางคนิคม	52 ป.6
2	ทรงกลด งามวงษ์	25	6	นาเวียง	เสนางคนิคม	45 ป.6
3	วินิจ บุญทา	70	7	นาเวียง	เสนางคนิคม	62 ป.4
4	โสภณ วงอาษา	26	6	นาเวียง	เสนางคนิคม	50 ป.4
5	นารี บุระพันธ์	126	7	นาเวียง	เสนางคนิคม	64 ป.4
6	ประสมศรี พรหมแป้นดี	124	1	นาเวียง	เสนางคนิคม	63 ป.4
7	ถวิล จุมจันทร์	111/1	7	นาเวียง	เสนางคนิคม	77 ป.4
8	บุญเถิง บุระพันธ์	9	6	นาเวียง	เสนางคนิคม	63 ม.ต้น
9	ทองมี เจริญทา	30	6	นาเวียง	เสนางคนิคม	40 ป.4
10	สุคิด กาญจนี	51	7	นาเวียง	เสนางคนิคม	48 ม.ปลาย
11	ศรีประจักษ์ บุระพันธ์	19	7	นาเวียง	เสนางคนิคม	52 ป.4
12	สมรักษ์ บุญดก	5	1	นาเวียง	เสนางคนิคม	35 ม.ปลาย
13	วินิจ สุภาจันทร์	4	9	นาเวียง	เสนางคนิคม	52 ม.ต้น
14	ณรงค์ ไสมอินทร์	16	2	นาเวียง	เสนางคนิคม	53 ป.4
15	เตรียม บุญทิพย์	50	2	นาเวียง	เสนางคนิคม	60 ป.4
16	วิพร เรืองศรี	98	6	นาเวียง	เสนางคนิคม	42 ม.ปลาย
17	น้อย เข็มวงศ์	20	2	นาเวียง	เสนางคนิคม	58 ป.4
18	สมานชัย ศรีหารัตน์	10	6	นาเวียง	เสนางคนิคม	48 ป.4
19	คำโถม วงอาษา	33	6	นาเวียง	เสนางคนิคม	62 ป.4
20	ทองแดง วันดีวงษ์	69	8	ไม้กลอน	พนา	60 ป.4
21	อรุณี สาระดำ	5	2	ไม้กลอน	พนา	43 ม.ต้น
22	สมฤกษ์ ชาวระนอง	74	11	ไม้กลอน	พนา	59 ปริญญาตรี
23	เกษมสันต์ แสงสิงแก้ว	5/1	2	ไม้กลอน	พนา	54 ปริญญาตรี
24	คำดี บุตรเคน	110	12	ไม้กลอน	พนา	58 ป.4
25	ขารีญา อินทร์โทน	86	2	ไม้กลอน	พนา	48 ปวช.
26	สงคร ไสมรักษ์	56	10	ไม้กลอน	พนา	48 ม.ปลาย
27	ลอย คำภา	43	5	ไม้กลอน	พนา	52 ป.6
28	วันนา บุญกลม	105	3	ห้วยไร่	เมืองอำนาจเจริญ	46 ม.ปลาย
29	บังอร ผ่องแผ้ว	85	3	ห้วยไร่	เมืองอำนาจเจริญ	43 ป.6
30	จำปี ปาตะศรี	115	7	ปลาเค้า	เมืองอำนาจเจริญ	48 ป.4
31	หนูเวียง ศรีสุวรรณ	16	8	ปลาเค้า	เมืองอำนาจเจริญ	50 ป.4
32	จรัสศรี ป่อแก้ว	28	3	ปลาเค้า	เมืองอำนาจเจริญ	42 ม.ปลาย
33	บุญยง สาระ	72	2	ปลาเค้า	เมืองอำนาจเจริญ	68 ปริญญาตรี

ตารางภาคผนวกที่ 1(ต่อ)

รายชื่อ-สกุล	ที่อยู่				อายุ	จบการศึกษา
	เลขที่	หมู่	ตำบล	อำเภอ		
34 ภาณุพงศ์ โพธารินทร์	7	3	ปลาเค้า	เมืองอำนาจเจริญ	21	ม.ต้น
35 อุไรวรรณ จันทร์ทอง	64	8	ปลาเค้า	เมืองอำนาจเจริญ	48	ป.4
36 กัลยา ห่อดี	160	5	คิมใหญ่	เมืองอำนาจเจริญ	25	ม.ต้น
37 สิมมา คุณมา	6	2	นาเวียง	เสนางคนิคม	61	ป.4
38 อ้อย สุขไชย	122	2	นาเวียง	เสนางคนิคม	41	ป.6
39 ลำไย บุญเจริญ	17	2	นาเวียง	เสนางคนิคม	55	ป.4
40 บุญโฮม ประกอบสันต์	88	2	นาเวียง	เสนางคนิคม	45	ป.6
41 เสนี จันทร์สี	15	7	นาแต่	เมืองอำนาจเจริญ	59	ป.4
42 สมศรี สุริยวงค์	44	5	ไม้กลอน	พนา	59	ป.4
43 บุญเผย คงเจริญ	45	3	ห้วยไร่	เมืองอำนาจเจริญ	56	ป.4
44 ไพจิตร ใจอ่อน	21	5	โพนเมืองน้อย	หัวตะพาน	32	ม.ต้น
45 ชม อูรารมย์	130	5	โพนเมืองน้อย	หัวตะพาน	48	ป.4
46 ละมุล น้อยมี			โพนเมืองน้อย	หัวตะพาน	38	ม.ปลาย
47 ทองคำ ชันท์เพชร	142	5	โพนเมืองน้อย	หัวตะพาน	69	ป.4
48 ธนศักดิ์ อุตสียา	92	1	คิมใหญ่	เมืองอำนาจเจริญ	39	ม.ต้น
49 อิกกร ดวงตา	7	7	นาแต่	เมืองอำนาจเจริญ	58	ป.4
50 พูนพิน ผกาพันธ์	97	3	ห้วยไร่	เมืองอำนาจเจริญ	49	ป.4

ตารางผนวกที่ 2 เนื้อที่ ผลผลิตต่อไร่ ต้นทุนต่อไร่ ต้นทุนต่อกก. ราคา และกำไรต่อกก.ของการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ และ
เคมี ปีการผลิต2556 ในจังหวัดอำนาจเจริญ

รายชื่อ	เนื้อที่ปลูก	ผลผลิต	ต้นทุน/ไร่ (บาท/ไร่)	ต้นทุน/กก. (บาท/กก.)	ราคา (บาท/กก.)	กำไร (บาท/กก.)
	ไร่/ราย					
1	38	210.53	2,207.37	10.48	19.27	8.79
2	26	192.31	2,995.54	15.58	20	4.42
3	35	296.43	2,695.23	9.09	20	10.91
4	10	400.00	4,632.00	11.58	20	8.42
5	19	421.05	3,532.37	8.39	20	11.61
6	14	500.00	3,368.32	6.74	20	13.26
7	40	200.00	2,145.25	10.73	20	9.27
8	23	334.78	5,508.79	16.45	20	3.55
9	15	440.00	5,430.36	12.34	20	7.66
10	33	136.36	2,514.84	18.44	20	1.56
11	12	608.33	7,038.30	11.57	20	8.43
12	15	303.33	2,040.28	6.73	21	14.27
13	32	466.69	3,842.81	8.23	20	11.77
14	20	300.00	3,882.25	12.94	18.44	5.50
15	15	542.60	2,210.67	4.07	20	15.93
16	14	335.71	3,813.28	11.36	20	8.64
17	17	257.35	1,559.82	6.06	20	13.94
18	12	333.33	1,527.15	4.58	10.27	5.69
19	17	382.35	3,123.19	8.17	20	11.83
20	8	562.50	2,273.41	4.04	20	15.96
21	-	231.25	6,716.33	14.52	20	5.48
22	3	320.00	6,631.67	20.72	20	-0.72
23	2	900.00	13,201.33	14.67	20	5.33
24	12	375.00	3,260.36	8.69	20	11.31
25	7	428.57	3,010.46	7.02	17	9.98
26	16	301.25	3,290.84	10.92	14.55	3.63
27	3	400.00	7,060.70	17.65	13.75	-3.90
28	40	362.50	6,622.07	18.27	20	1.73
29	21	400.00	4,441.21	11.10	20	8.90
30	14	464.29	1,357.39	2.92	20	17.08
31	20	700.00	5,156.71	7.37	20	12.63
32	14	357.14	5,658.95	15.85	20	4.15

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

รายชื่อ	เนื้อที่ปลูก ไร่/ราย	ผลผลิต กก./ไร่	ต้นทุน/ไร่ (บาท/ไร่)	ต้นทุน/กก. (บาท/กก.)	ราคา (บาท/กก.)	กำไร (บาท/กก.)
33	5	351.00	4,596.44	13.10	NS	NS
34	10	400.00	3,698.23	9.25	15	5.75
35	15	333.33	4,005.71	12.02	20.50	8.48
36	8	333.75	2,434.96	7.30	20	12.70
37	6	666.67	5,472.62	8.21	20	11.79
38	15	533.33	3,218.89	6.04	19.50	13.46
39	24	208.33	1,378.69	6.62	20	13.38
40	10	400.00	3,622.92	9.06	20	10.94
41	4	200.00	5,509.00	27.55	20	-7.55
42	6	416.67	11,570.85	27.77	20	-7.77
43	14	428.57	4,670.83	10.90	20	9.10
44	14	428.57	5,506.31	12.85	19.20	6.35
45	5	460.00	6,467.94	14.06	20.44	6.38
46	10	550.00	4,535.21	8.25	19.20	10.95
47	10	200.00	5,031.67	25.16	19.20	-5.96
48	14	232.14	2,827.22	12.18	13.33	1.15
49	3	790.00	6,307.90	7.98	15.20	7.22
50	25	200.00	2,292.40	11.46	20	8.54